

MASARYKOVA UNIVERZITA
FAKULTA INFORMATIKY

Nástroje pro migraci webového archivu

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Martin Prokop

Brno, jaro 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že tato bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Všechny zdroje, prameny a literaturu, které jsem při vypracování používal nebo z nich čerpal, v práci řádně cituji s uvedením úplného odkazu na příslušný zdroj.

Vedoucí práce: Mgr. Václav Rosecký

Poděkování

Na tomto místě chci poděkovat Mgr. Václavovi Roseckému za pomoc při řešení této bakalářské práce.

Shrnutí

Bakalářská práce se zabývá možností migrace webového archivu vytvořeného v rámci projektu WebArchiv. Představuji projekt WebArchiv a jeho vývoj, dále podávám přehled nástrojů a prací s ním souvisejících.

Po přehledu a sumarizaci informací o WebArchivu pokračuji přehledem archivačních formátů. Předvádím výhody a nevýhody jednotlivých formátů. Zdůvodňuji, proč je potřeba provést migraci stávajícího archivu.

V poslední části práce se zabývám konkrétními nástroji sloužícími k migraci archivů. Cílem práce je představit výhody a nevýhody jednotlivých nástrojů a připravit tak podklad pro další studii možnosti migrace a její realizaci.

Abstract

Bachelor thesis deals with migration Web archive created by the project WebArchiv. At the beginning of the work, I would like to introduce project WebArchiv followed by an overview of tools and listing of related studies.

After review and summary of information I continue with archive formats survey. I present the advantages and disadvantages of each format. I show why it is necessary to migrate the existing archive.

The last part deals with a real solution to archive migration. Goal is to present the advantages and disadvantages of different instruments, and prepare a base for further study possibilities of migration and, above all, its implementation.

Klíčová slova

WebArchiv, warc, arc, migrace, archivace webu.

Obsah

1	Úvod	5
2	WebArchiv	7
2.1	O WebArchivu	7
2.2	Vývoj projektu	8
2.2.1	Rok 2000	8
2.2.2	Rok 2001	8
2.2.3	Rok 2002	9
2.2.4	Rok 2003	9
2.2.5	Rok 2004	9
2.2.6	Rok 2005	10
2.2.7	Rok 2006	10
2.2.8	Rok 2007	10
2.2.9	Rok 2008	11
2.2.10	Rok 2009	11
2.2.11	Rok 2010	12
2.2.12	Rok 2011	12
2.3	Současný obsah databáze	12
2.4	Další informace o projektu	13
2.4.1	Creative Commons	13
2.4.2	Partneři projektu	14
2.4.3	Nasmlouvané webové zdroje	14
2.4.4	Internet Archive	15
2.4.5	Další spolupráce	15
2.4.6	Dostupnost informací	16
2.4.7	Kritéria výběru webových zdrojů	16
	Plošná archivace – harvesting	17
	Výběrový přístup – konspekt	17
	Tematické sbírky	18
2.5	Starší práce na téma WebArchiv	18

2.5.1	Systém pro správu procesu archivace webových informačních zdrojů	18
2.5.2	Identifikace a omezení přístupu k „nevhodným“ stránkám ve webovém archivu	19
2.5.3	Rozpoznání a archivace českého webu mimo národní doménu	19
2.5.4	Implementace OAI-PMH pro český WebArchiv . . .	20
2.5.5	Zpřístupnění archivu českého webu	20
2.6	<i>Nástroje související s projektem WebArchiv</i>	20
2.6.1	APACHE TOMCAT	20
2.6.2	ARCRetriever	20
2.6.3	DeDuplicator	21
2.6.4	Generátor URN	21
2.6.5	HERITRIX	21
2.6.6	ImpEval	22
2.6.7	NutchWAX	22
2.6.8	WA ADMIN	22
2.6.9	WA-CZ	22
2.6.10	Wayback	23
2.6.11	WebAnalyzer	23
2.6.12	Web Curator Tool	23
3	Archivační formáty	24
3.1	Úvod	24
3.2	<i>Formát nedlib</i>	25
3.2.1	Popis standardu nedlib	25
3.2.2	Výhody nedlib pro WebArchiv	25
3.2.3	Nevýhody nedlib pro WebArchiv	25
3.2.4	Užití v praxi ve WebArchivu	25
3.3	<i>Formát arc</i>	26
3.3.1	Popis standardu arc	26
3.3.2	Výhody arc pro WebArchiv	26
3.3.3	Nevýhody arc pro WebArchiv	26
3.3.4	Užití v praxi ve WebArchivu	27
3.4	<i>Formát warc</i>	27
3.4.1	Úvod	27
3.4.2	Popis standardu warc	28
3.4.3	Výhody warc pro WebArchiv	30
3.4.4	Nevýhody warc pro WebArchiv	31

3.4.5	Plánované využití	32
3.4.6	Deduplikace souborů	32
4	Migrace archivu z formátu arc do formátu warc	33
4.1	<i>O migraci</i>	33
4.1.1	Úvod	33
4.1.2	Britská knihovna	34
4.2	<i>Použité nástroje</i>	34
4.2.1	JHOVE	34
4.2.2	JHOVE2	35
	Úvod	35
	Podrobnější informace JHOVE2	36
4.2.3	Jpype	38
4.3	<i>Testování migračních nástrojů</i>	38
4.3.1	WARC-TOOLS	38
	Kompatibilita s ostatními nástroji	39
	Další parametry	39
4.3.2	WARC-TOOLS / hanzo	40
	Kompatibilita s ostatními nástroji	40
	Další parametry	40
4.3.3	WARC-TOOLS / kpk09	41
	Kompatibilita s ostatními nástroji	41
	Další parametry	41
4.4	<i>Podobnost WARCTOOLS / hanzo s kpk09</i>	42
4.4.1	Porovnání výstupů pro stejné vstupy	42
4.4.2	Porovnání zdrojového kódu	42
4.5	<i>Závěry z porovnávání nástrojů</i>	43
4.6	<i>Implementace úprav v migračních nástrojích</i>	43
4.6.1	Úvod	43
4.6.2	Úprava pro testování celého archivu	43
	Úprava JHOVE2	44
	Úprava WARCTOOLS / hanzo	44
4.6.3	Úprava pro krokové testování každého souboru v archivu	45
	Úprava JHOVE2	45
	Úprava WARCTOOLS / hanzo	46
4.7	<i>Výstupy z analýzy obsahu převáděných archivů</i>	46
4.7.1	Úprava pro testování celého archivu	46

4.7.2	Úprava pro krokové testování každého souboru v archivu	47
4.7.3	Závěr	47
4.8	<i>Analýza havárií při migraci archivu</i>	47
5	Závěr	48
6	Přílohy	54

Kapitola 1

Úvod

V dnešní době je internet jedním z hlavních zdrojů informací. Každým dnem vzniká velké množství nových elektronických dokumentů. Takové dokumenty nemají charakter stálých informací, jejich obsah se mění prakticky neustále. Je typické, že staré verze dokumentů jejich autoři neuchovávají, a proto dochází ke ztrátě cenných informací. Z toho důvodu je důležité, aby se webové zdroje dlouhodobě uchovávaly a bylo možné je zpětně rekonstruovat. Tato práce je cílem projektu WebArchiv.

Řešitelé projektu WebArchiv se archivaci věnují již dvanáctým rokem. S postupujícím zdokonalováním technologií se rychle mění trendy a parametry, které musí sledovat a splňovat. Dá se říci, že každým dalším dnem vznikají další požadavky pro archivaci a dlouhodobé uchování webových zdrojů.

Jedním ze základních problémů je samotné uchovávání datového archivu. Každým rokem narůstá jeho obsah a tomu se musí přizpůsobit práce s archivovanými zdroji. Dále je potřeba zajistit, aby archivovaná data byla čitelná dlouhodobě a dalo se s nimi snadno manipulovat. V současné době se projevují limity archivování zdrojů pomocí formátu **arc**. Tento formát je pro archivaci sice vhodný, ale je již zastaralý a málo robustní.

Ukazuje se, že by bylo vhodné nahradit **arc** formátem **warc**. Formát **warc** je relativně nový a prozatím ne příliš používaný. V budoucnu se však pravděpodobně stane standardem pro uchovávání webových zdrojů. Vzniká tedy otázka možnosti přechodu WebArchivu na práci výhradně s tímto formátem. Před samotným přechodem je potřeba vyřešit spoustu problémů a všechny používané nástroje musí být na práci s novým formátem připraveny.

Předmětem této bakalářské práce je jedna z dílčích akcí vedoucích

k přechodu WebArchivu na uchovávání dat ve formátu warc archivů. Jedná se o migraci stávajícího archivu do nového formátu. Tato problematika je nová a specifická přímo pro projekt WebArchiv.

Ve své práci se pokusím nalézt nástroje, které by samotnou migraci umožnily. Představím možná řešení převodu a ukáži jejich výhody a nevýhody. Výstupem práce by pak měly být ukázky jednotlivých nástrojů určených pro migraci, nikoliv samotná migrace. Závěry práce tedy budou tvořit podklady řešitelům projektu WebArchiv, pro plánování migrace webového archivu.

Kapitola 2

WebArchiv

2.1 O WebArchivu

WebArchiv je projekt, jehož cílem je archivace Českého internetu. Jeho zřizovatelem je Národní knihovna ČR, která spolupracuje s Moravskou zemskou knihovnou a Ústavem výpočetní techniky Masarykovy univerzity. [1] Projekt vznikl roku 2000 v rámci projektu Registrace, ochrana a zpřístupnění domácích elektronických zdrojů v síti Internet. Jeho cílem je uchovat české webové zdroje v rámci zachování českého kulturního dědictví.

WebArchiv klade důraz na takové elektronické zdroje, které nejsou dostupné v tištěné podobě. Jejich archivace ve WebArchivu jeden z nejspolehlivějších způsobů jejich uchování do budoucna.

Zachování těchto dokumentů je podstatné hlavně pro zachycení a možnost hodnocení vývoje českého kulturního dědictví. Projekt si klade za cíl uchovávat dlouhodobě české webové stránky a umožnit jejich zpětné vyhledávání. [2]

Archivace není důležitá jen pro případ ztráty dat, ale i pro předejití problému zastarání technologií. Jak víme multimediální technologie se v dnešní době velmi dynamicky vyvíjí a dokument, který byl před několika lety běžně zobrazitelný pro většinu uživatelů internetu, již dnes není podporovaný většinou počítačů. Jelikož WebArchiv zálohuje velké množství dokumentů v průběhu let musí řešit i tento aspekt archivace dat. Má tudíž výborný potenciál k zachování informační hodnoty dokumentů.

Databáze WebArchivu obsahuje [1]:

- Digitální dokumenty volně dostupné prostřednictvím sítě internet

- Publikace odborného, uměleckého a zpravodajsko-publicistického zaměření
- Periodika, monografie, konferenční příspěvky, výzkumné a jiné zprávy, a akademické práce

2.2 Vývoj projektu

Pokusím se předvést cíle a vývoj projektu v průběhu jeho řešení. V počátcích projektu bylo nejprve potřeba stanovit základní parametry projektu a dlouhodobé cíle. V průběhu řešení pak docházelo hlavně k formulaci nových cílů, výzkumu nových technologií a vznikla i potřeba pro adaptování se na nové trendy a technologie.

WebArchiv pravidelně publikuje zprávy o své činnosti a dalších záměrech. Zprávy jsou samozřejmě vystavovány na webových stránkách projektu [3]. Přehled vývoje v jednotlivých letech, který uvedu níže, čerpal vždy výhradně ze zpráv pro příslušný rok.

2.2.1 Rok 2000

V počátcích projektu bylo důležité připravit podmínky, které by umožnili samotné zpracovávání české národní bibliografie a zajistit její dlouhodobé ukládání. Následně bylo potřeba vyřešit organizační otázky týkající se získávání nových dokumentů. Zde se jedná hlavně o legislativní rámec a politiku přijímání nových dokumentů. A poté upřesnění možností přístupu k elektronickým zdrojům v souvislosti s autorským právem. [4]

2.2.2 Rok 2001

Důležitou prací bylo mapování situace s archivováním internetových zdrojů v rámci jiných projektů a institucí, protože čerpání zkušeností od jiných řešitelů podobných projektů je výhodné a může ušetřit spoustu práce do budoucna.

Začalo samotné shromažďování internetových zdrojů. Zásadní byla otázka archivace sklizených dat, řešitelé potřebovali, pro dlouhodobou archivaci a práci s daty, zvolit vhodný formát uchovávání metadat staže-

ných souborů. Zvolili Dublin Core Metadata Element Set¹, který byl lokalizován pro české zdroje. Probíhal vývoj nových nástrojů: Dublin Core Metadata Generator, Generátor URN, Kalkulátor MD5, Nedlib Harvester.

Řešitelé upravili kritéria výběru nových webových zdrojů. Jak jsem zmínil výše, došlo k vývoji v oblasti legislativy. Opět vycházeli ze strategie zahraničních kolegů. Dále byla věnována pozornost sklizni elektronických seriálů. [5]

2.2.3 Rok 2002

Činnost řešitelů byla především zaměřena na vývoj používaného softwaru. Za cíl měli vytvoření vyhledávací struktury a tím zpřístupnění zálohovaných webových zdrojů. Řešitelé neustále mapovali situaci v legislativě týkající se archivace zdrojů a v souvislosti tím došlo k vytvoření vzorových smluv s majiteli webových zdrojů. Pro nedostatek pracovních a finančních kapacit se odstoupilo od ukládání metadat ve formátu Dublin Core a řešitelský tým se rozhodl pro využití formátu UNIMARC² [6].

2.2.4 Rok 2003

Zpráva pro tento rok není zpracována, jelikož na ní řešitelé doposud nedostali grant.³

2.2.5 Rok 2004

Projekt byl řešen v rámci projektu s názvem Budování vzájemně kompatibilních informačních systémů pro přístup k heterogenním informačním zdrojům a jejich zastřešení prostřednictvím Jednotné informační brány.

Řešitelé se zabývali analýzou možností dalšího vývoje softwaru pro tvorbu metadat, jednoznačné identifikace dokumentů, stahování webových zdrojů a jejich ukládání. Dále možnostmi trvalého a efektivního

1. Více informací o Dublin Core Metadata Element Set dostupné online na adrese <http://dublincore.org/documents/dces/>.

2. Podrobné informace o formátu UNIMARC dostupné online na adrese <http://www.loc.gov/marc/unimarc21.html>.

3. Osobní sdělení: mgr. Václav Rosecký – vedoucí práce.

přístupu k uloženým datům. Bylo potřeba monitorovat vývoj technologií – zejména standardů pro metadata a formáty. Byly budovány tematické brány a konspekt. WebArchiv užíval nástroje jako NEDLIB, Heritrix. [7]

2.2.6 Rok 2005

Projekt byl i nadále řešen v rámci stejného projektu jako v roce 2004 a pokračoval v práci ve stejném okruhu témat jako v předešlém roce. Důraz byl kladen na analýzy přístupnosti dokumentů v archivu. Databáze WebArchivu byla převáděna do formátu **arc**. V tomto formátu jsou data uložená až do dnes. Právě **formát arc** a jeho převod do formátu **warc** je předmětem mé práce. [8]

2.2.7 Rok 2006

Řešitelé projektu pracovali současně na projektu CULTURE 2000⁴ (Web Cultural Heritage). Z toho důvodu provedli obsáhlou analýzu obsahu archivu. Dále proběhla analýza využívaného softwaru: NutchWAX, WayBack, WAXToolbar, WERA, ARCRe triever, WebCurator, Heritrix, DeDuplicator. [9]

2.2.8 Rok 2007

Řešitelské upravili webové stránky projektu. Důraz byl kladen hlavně na uživatelskou přívětivost. Z webu je od té doby přímý přístup k nástroji WERA, který umožňuje fulltextové vyhledávání ve veřejné části databáze WebArchivu. Dále je plně zpřístupněn nástroj Wayback, který umožňuje vyhledá ve zdrojích podle URL adresy. Vyhledávání je napojeno na možnost vyhledávání v databázi Internet Archive⁵.

Dále byl vyvinut nástroj pro vyhledávání podle metodiky konspektu. Tým se zabýval možnostmi zlepšování tematických sklizní. Také se pracovalo na lokalizaci užívaných nástrojů. Prozkoumávala se i možnost průběžné analýzy sklizně.

4. Podrobné informace o projektu CULTURE 2000 dostupné online na adrese <http://www.webarchiv.cz/culture-2000/>.

5. Webové stránky projektu Internet Archive dostupné online na adrese <http://www.archive.org/>.

Velký význam měla analýza možnosti sklizení bohemikálních zdrojů mimo **doménu CZ**. Na toto téma byla zpracována i bakalářská práce s názvem Rozpoznání a archivace českého webu mimo národní doménu, kterou zpracoval Ivan Vlček. [10] V tomto roce došlo ke změně legislativy týkající se uchovávání elektronických informačních zdrojů. Tento problém úzce souvisí s licencí **Creative Commons**⁶.

Došlo také k havárii diskového pole, která způsobila ztrátu dat v archivu. Ze zhruba 4,4 TB dat zůstalo nepoškozeno 3,8 TB dat. Ztracená data zastupovala archívy ze všech proběhlých sklizní. Některé z poškozených souborů se povedlo obnovit ze záloh či doplnit z databáze Internet Archive. [11] [12]

2.2.9 Rok 2008

Pokračovalo se v analýze možností konspektu a tematických sklizní. Dále probíhala lokalizace používaných nástrojů. Jako v předchozím roce se prozkoumávala možnost sklizení bohemikálních zdrojů mimo **doménu CZ** – stále v rámci bakalářské práce Ivana Vlčka. [10] Nadále se sleduje možnost analýzy průběžných sklizní.

Významně se projevila potřeba řešit otázku ochrany a trvalého zpřístupnění uložených dokumentů. Opět bylo potřeba řešit jak hledisko legislativní tak technologické. Z technologického hlediska je hlavně potřeba navýšit kapacitu datových úložišť a ochranu proti ztrátě dat. V minulosti totiž několikrát došlo ke ztrátě dat v důsledku poruchy datového úložiště. [13]

2.2.10 Rok 2009

Řešitelé měli na starost hostování a správu serverů a diskového pole v ÚVT MU a Centrálním depozitáři NK v Hostivaři. To obnášelo pozorování a správu softwaru a instalaci nových serverů **VMWARE**.

Pro zabezpečení před ztrátami dat, které by nastaly při havárii úložišť probíhala záloha severů a revize politiky zálohování. S narůstající velikostí archivu se jeho zpráva stává extrémně obtížnou.

V průběhu roku bylo provedeno větší množství sklizní. Devět výběrových sklizní, dvě celoplošné sklizně **domény CZ** a dvě celoplošné

6. Podrobné informace o licenci **Creative Commons** uvedu v další části práce 2.4.1.

sklizně bohemikálních zdrojů mimo doménu CZ. Oproti předešlému roku bylo sklizeno více než dvojnásobné množství dat. Tento nárůst se dá vysvětlit výše zmíněnou instalací nových výkoných serverů. [14]

2.2.11 Rok 2010

Pokračovalo spravování serverů a diskového pole v ÚVT MU a Centrálním depozitáři NK v Hostivaři. Byly doinstalovány dva nové VMWARE servery. Pokračovalo pravidelné zálohování archivu. Probíhala revize přístupové politiky k serverům. Došlo k několika závažných výpadků způsobených hardwarovými chybami.

Z hlediska výzkumu se pokračovalo ve vývoji konspektu, lokalizace nových verzí softwaru a analýzy možností sklizní bohemikálních zdrojů mimo doménu CZ. Dále bylo potřeba navýšit robustnost infrastruktury. Řešitelé se snažili zlepšit dohled nad probíhajícími sklizněmi. [15]

V tomto roce bylo provedeno devět výběrových sklizní. A samozřejmě proběhla i celoplošná sklizeň nad doménou CZ. Při sklizních byl nasazen nástroj DeDuplicator. Podrobnosti o nástroji zmiňuji v části práce věnované nástrojům. [16]

2.2.12 Rok 2011

V době psaní této bakalářské práce nebyla zpráva dostupná.

2.3 Současný obsah databáze

Zde nabízím přehled množství stažených webových zdrojů v celoplošných sklizních. Kompletní přehledy jsou dostupné na webových stránkách projektu [17]. Mimo celoplošné sklizně, určené pro sběr dat na doméně CZ tvoří část databáze i tematické sklizně a konspekt. Celkově obsahuje databáze cca 47 TB dat.

Údaje v tabulce odpovídají zprávám, které WebArchiv pravidelně publikuje. Čísla však nemusí být úplně přesná⁷.

7. například z důvodu havárie v roce 2007

Tabulka 2.1: Obsah WebArchivu

Sklizeň	Počet souborů	Rozsah (MB)
2001	3 017 058	106 520
2002	10 272 093	315 756
2004	32 161 396	1 058 305
2005	9 336 123	253 785
2006	70 741 016	3 465 016
2007	81 300 000	3 600 000
2008	78 203 483	3 900 000
2009	Není známo	9 300 000
2010	Není známo	16 800 000
2011	Není známo	7 800 000
Celkem	Není známo	46 599 382

2.4 Další informace o projektu

Zde nabízím přehled dalších důležitých tématických okruhů, které se týkají projektu.

2.4.1 Creative Commons

Pro zvyšování obsahu WebArchivu je zásadní licence **Creative Commons**⁸. Jedná se o mezinárodní licenční standard, pomocí kterého může autor elektronického díla poskytnout své dílo k užití jiným osobám. [18] Pokud autor webový zdroj neposkytne pod licencí **Creative Commons** musí s ním WebArchiv, pokud chce webový zdroj archivovat a umožnit vyhledávat, uzavřít smlouvu.

Creative Commons je podřízeno autorskému zákonu, je to jednoduchý způsob jak může autor elektronického díla poskytnout toto dílo dalším osobám. Výhodou **Creative Commons** je, že autor nemusí podepisovat smlouvu s každým uživatelem jeho díla. Autor jednoduše označí svůj dokument značkou **Creative Commons**, a následně uživatel daného dokumentu vstupuje automaticky do smlouvy. Majitel díla navíc přesně

8. Webové stránky projektu **Creative Commons** dostupné na adrese <http://creativecommons.org/>.

určí jak se s jeho dílem smí nakládat. [19] Sledování podmínek užití licence **Creative Commons** je jedna z velmi důležitých úkolů WebArchivu. [20] K velké změně došlo v roce 2009, kdy se Česká republika přidala k zemím s lokalizovanou verzí licence⁹. [18] WebArchiv na svých stránkách přímo poskytuje návod¹⁰ jak může majitel webového zdroje přidat svůj web pod licenci **Creative Commons** a samozřejmě podporuje informovanost o licenci **Creative Commons**.

2.4.2 Partneři projektu

Hlavní partneři projektu WebArchiv jsou: [21]

Moravská zemská knihovna ¹¹ provádí výzkum, má za úkol zveřejňovat výsledky výzkumu a publikuje informaci o projektu. Jejím zřizovatelem je Ministerstvo kultury ČR.

ÚVT Masarykovy univerzity ¹² zabývá se výzkumem v oboru digitálních knihoven, zpracování a uchování multimédií.

CZ.NIC ¹³ Poskytuje WebArchivu seznam domén pro celoplošné sklizení v rámci domény CZ.

2.4.3 Nasmlouvané webové zdroje

Mimo licence **Creative Commons** má WebArchiv uzavřené smlouvy s autory webových zdrojů. Smlouva umožňuje archivovat tyto zdroje. Vlastníci webových informačních zdrojů by měli mít zájem o archivaci svých webových zdrojů. Důvodů pro to je mnoho. Hlavním je samozřejmě dostupnost starých verzí webů. Často se stává, že majitel webu ztratí nebo přijde o stará data. Je pro něj tudíž výhodné, že si je

9. Webové stránky projektu **Creative Commons** lokalizovaného do Českého jazyka dostupný online na adrese <http://www.creativecommons.cz/>.

10. Podrobný návod pro přidání stránky pod licenci **Creative Commons** dostupný online na adrese <http://www.webarchiv.cz/cc2>.

11. Bližší informace o Moravské zemské knihovně dostupné online na adrese <http://www.mzk.cz>.

12. Bližší informace o ÚVT Masarykovy univerzity dostupné online na adrese <http://www.muni.cz/ics>.

13. Bližší informace o organizaci CZ.NIC dostupné online na adrese <http://www.nic.cz>.

může dohledat v WebArchivu. Navíc jde podle mého názoru o vcelku prestižní záležitost – mít webové stránky uložené do budoucna pod hlavičkou zachování českého kulturního dědictví. [22]

V současné době má WebArchiv uzavřené smlouvy se zhruba 2932 autory webových stránek v prostředí domény CZ. Bližší informace o smlouvách jsou samozřejmě k dohledání na stránkách projektu¹⁴. [23] WebArchiv má samozřejmě i zpracovanou politiku přijímání nových zdrojů. Preferovány jsou „*především materiály významné kulturní či vědecké hodnoty, které vznikají jako původní digitální díla (tzn. nemají souběžnou tištěnou podobu)*“. [24] O politice přijímání nových zdrojů více v části práce věnující se kritériím sklizní.

2.4.4 Internet Archive

Internet Archive se zabývá řešením několika projektů související s archivováním webových zdrojů a uchováváním digitálních dokumentů. Jde o neziskovou organizaci sídlící ve městě San Francisco.

Mezi projekty organizace patří například nástroj WayBack, který využívá i WebArchiv, Open Library, který má za cíl archivovat knihy. Kompletní seznam projektů týmu Internet Archive je k dohledání na webu¹⁵.

Je nasnadě, že spolupráce řešitelů projektu WebArchiv s týmem Internet Archive je velmi důležitá. Například z hlediska získávání zkušeností, technologií a informací. Projekty spolupracují i při vyhledávání webových zdrojů. Vyhledávání ve WebArchivu je přímo napojeno na možnost vyhledávat webové zdroje v databázi Internet Archive.

2.4.5 Další spolupráce

Řešitelé projektu samozřejmě spolupracují s řešiteli podobných projektů v zahraničí. Tato spolupráce je oboustranně velice výhodná. Dochází při ní k výměně zkušeností, informací a i nástrojů. Jelikož problematika archivace webových zdrojů je pořád relativně nová disciplína je potřeba neustále konzultovat další postup. Pracovníci WebArchivu se

14. Přehled smluv mezi projektem WebArchiv a majiteli domén dostupný online na adrese <http://www.webarchiv.cz/partneri>.

15. Projekty prováděné organizací Internet Archive dostupné online na adrese <http://www.archive.org/projects/>.

účastní odborných konferencí International Internet Preservation Consortium¹⁶ (IIPC). Od roku 2007 je projekt WebArchiv členem IIPC, což řešitelům přináší řadu výhod. Například přístup k softwaru. [1]

2.4.6 Dostupnost informací

O projektu WebArchiv se lze dočíst na stránkách Národní digitální knihovny¹⁷, která projekt řeší a samozřejmě na stránkách WebArchivu. K nalezení jsou tiskové zprávy, práce, které byly na toto téma již publikovány, informační letáky, příspěvky z konferencí. Popisem diplomových prací na téma WebArchiv se věnuji v příslušné části této práce.

Řešitelé se samozřejmě věnují i tomu aby WebArchiv vešel do povědomí veřejnosti. Řešitelé vystupují na konferencích, účastní se konferencí týkajících se archivace webu, publikují zprávy a informační letáky, umožňují partnerům aby formou banneru informovali návštěvníky svých webů o existenci WebArchivu. Na webu projektu je dostupné velké množství dokumentů zabývajících se problematikou archivace webových zdrojů a popularizací WebArchivu. Projektem WebArchiv se také intenzivně zajímá například Elektronický časopis o informační společnosti – Ikaros¹⁸.

Bohužel se stává, že některé dokumenty nejsou dostupné nebo jsou porušené. Výroční zprávy jsou podány pro laickou veřejnost opravdu nezáživnou formou. Popularizační prezentace jsou zastaralé a nesplňují pravidla pro tvorbu kvalitních, sémantických a přístupných dokumentů. Na stránkách Národní digitální knihovny nelze nalézt prakticky žádné podstatné informace.

2.4.7 Kritéria výběru webových zdrojů

Při sklizení webových zdrojů se WebArchiv řídí předem stanovenými kritérii. Pravidelně se provádí několik druhů sklízí. Jedná se o plošnou sklizeň webových zdrojů na doméně CZ a o výběrové sklizně.

16. Webové stránky organizace International Internet Preservation Consortium dostupné online na adrese <http://netpreserve.org/about/index.php>.

17. Webové stránky Národní digitální knihovny dostupné online na adrese <http://www.ndk.cz/>.

18. Webové stránky Elektronického časopisu o informační společnosti Ikaros dostupný online na adrese <http://www.ikaros.cz/>.

V souladu s legislativou ČR jsou výběrové sklizně prováděny u zdrojů u nichž jejich autor udělal souhlas s jejich archivací a následným zveřejněním třetím osobám – jedná je buď o uzavření smlouvy s WebArchivem nebo o zdroje pod licencí **Creative Commons**.

Plošná archivace – harvesting

Plošná archivace [25] má za cíl archivovat co největší počet bohemikálních webových zdrojů. Harvesting není náročný na filtrování a výběr sklizených zdrojů. Hlavní podmínkou pro plošnou sklizeň je doména webového zdroje. Typicky se jedná o zdroje umístěné na **doméně CZ**. Řešitelé ale už vyvinuli nástroj, který umožní sklízet bohemikální zdroje i mimo tuto doménu.

Další podmínka určující plošnou sklizeň je formát sklizených dat. Ta závisí hlavně na technických podmínkách. Například je potřeba zajistit dostatečné kapacity pro video soubory. Je také potřeba ohlížet se na možnost zpětného využití stahovaných souborů – problém typický u multimediálních formátů jako je Flash, animace, obrázky, video a zvuk. Starší verze těchto souborů často nejdou použít v novém softwaru. A tak jejich archivace nemá význam.

Dále se jedná o přístup ke zdroje – vydavatel ho musí umožnit. Protokol – v současné době se archivuje především obsah přístupný přes protokol http a ftp. Z archivace jsou vyřazeny například streamované protokoly a obsah peer-to-peer sítě. Z důvodů kapacity úložiště se stahují soubory s velikostí do 100 MB. Dalším kritériem je maximální počet souborů pro jeden zdroj.

Výběrový přístup – konspekt

Výběrový přístup [25] bere oproti plošné ohled na více parametrů. Zdroje jsou řazeny v tematických okruzích, těch není prozatím mnoho, jsou jednoduše přehledné. Přehled oborů sklizených v rámci konspektu je dostupný na stránkách WebArchivu.

Podmínky jsou podobné jako u plošné sklizně. Zdroj je umístěn na některé z národních domén, splňuje národnostní aspekty České republiky – národnost autora, sídlo autora, jazyk zdroje. Obsah zdroje je významný v kontextu české kultury – má vědeckou hodnotu, je kulturně významný. Zdroj musí být volně přístupný – je pod licencí **Creative**

Commons nebo má vydavatel uzavřenou smlouvu.

Důležité jsou technické parametry webového zdroje. Podmínky stanoveny jako u plošné sklizně. Sklízí se dokumenty dostupné přes protokol `http` a `ftp`.

Důraz je kladen na dokumenty, které nejsou dostupné v jiné než elektronické formě – sklizení je prakticky jediná záruka jejich trvalého uchování. Jsou sklizeny časopisy, monografie, výzkumné zprávy, akademické práce, relevantní blogy, elektronické informační dokumenty, vládní dokumenty, tiskové zprávy. Nutné je sledování integrity zdroje – nevyplácí se sklízet neúplné webové zdroje – a frekvence změn zdroje – zdroj který se aktualizuje častěji je potřeba sklízet v krátkých intervalech aby se zachoval co největší počet jeho verzí. Nearchivují internetové aplikace, intranetové zdroje, weblogy, portály bez autorského obsahu, databáze.

Tematické sbírky

Poslední přístup, který je využíván se orientuje na monotematické webové zdroje.[25] Kritéria výběru jsou opět podobná jako u předchozích typů sklizní. Bohužel těchto, dle mého názoru, informačně velmi hodnotný sklizní je veřejně dostupných pouze devět¹. Jedná se například o sbírku na téma: Výročí obsazení Československa 1968, České předsednictví EU, Prezidentské volby 2008.

2.5 Starší práce na téma WebArchiv

V této kapitole se zaměřím na diplomové a bakalářské práce, které se týkají WebArchivu. Pokusím se ukázat jejich přínos a význam.

2.5.1 Systém pro správu procesu archivace webových informačních zdrojů

Diplomová práce, kterou zpracoval Adam Brokeš v roce 2009, měla za cíl vytvořit systém pro správu zdrojů, vydavatelů a smluv projektu. Autor ve své práci podává informace o projektu, provádí analýzu stavu WebArchivu, zabývá se historií projektu, pracovními postupy a stavem projektu, a právním rámcem archivace webových zdrojů.

Dále analyzuje používané nástroje. Konkrétně nástroj Heritrix, WayBack a AutoContractMarker. Následně analyzuje WA Admin. Vý-

sledkem analýzy je popis nedostatků. Autor má zejména výhrady k datovému modelu, neflexibilitě systému a nemožnost hodnocení zdrojů. Protože nástroj **WA Admin** shledá nedostatečným pro další užívání, hledá za něj náhradu. **NetarchiveSuite**, který používá Dánská národní knihovna, nedoporučuje použít především kvůli rozdílnosti České a Dánské legislativy. Druhý nástroj, který připadá v úvahu, je **Web Curator Tool** vyvinutý národními knihovnami Velké Británie a Nového Zélandu. Ten také zamítá, protože pracovní postupy, které jsou v něm implementovány, jsou odlišné od postupů WebArchivu.

Rozhodne se tedy vytvořit vlastní nástroj. Tomu předchází analýza případů užití – stávajících pracovních postupů. Závěrečná část diplomové práce se zabývá návrhem a implementací nástroje **WA Admin v2**. Nástroj **WA ADMIN v2** je v současné době užíván týmem WebArchivu. [26]

2.5.2 Identifikace a omezení přístupu k „nevhodným“ stránkám ve webovém archivu

Autorem bakalářské práce je Filip Kusalík, který ji dokončil v roce 2009. Cílem bylo vytvořit nástroj, který identifikuje webové zdroje v archivu, jenž podle zákona není možné uchovávat. Autor ve své práci provede návrh nástroje a také ho implementuje. **ImpEval** je implementovaný v jazyce Java a je v současné době nasazen v běžném provozu. [27]

2.5.3 Rozpoznání a archivace českého webu mimo národní doménu

Bakalářskou práci vypracoval v roce 2008 Ivan Vlček v programovacím jazyce Java a jejím výstupem byl nástroj **WebAnalyzer**, který v současné chvíli WebArchiv využívá jako zásuvný modul nástroje **Heritrix**. Na začátku své práce autor provádí analýzu používaných nástrojů, se kterými bude muset **WebAnalyzer** spolupracovat. Zbytek práce je věnován analýze a návrhu **WebAnalyzeru**. Řešitel musel navrhnout aplikaci, i způsob její integrace do ostatních nástrojů. Autor při řešení práce kladl důraz na modularitu a flexibilitu nástroje a na jeho vývoji pokračoval i po dokončení bakalářské práce. [10]

2.5.4 Implementace OAI-PMH pro český WebArchiv

Martin Bella si ve své bakalářské práci, kterou dokončil v roce 2008, kladl za cíl navrhnout a implementovat rozhraní data-providera protokolu OAI-PMH. Toto rozhraní mělo být realizováno tak, aby se stalo součástí nástroje WA Admin. OAI-PMH protokol je určen pro získávání metadat z volně dostupných archivů. Protokol pracuje nad protokolem HTTP. Pro WebArchiv byl důležitý proto aby získal přesné informace o obsahu své databáze sklizených webových zdrojů.

Řešitel v práci podává podrobné informace o protokolu OAI-PMH, o možné aplikaci na WebArchiv, konstruuje datový model nástroje a následně nástroj implementuje. [28]

2.5.5 Zpřístupnění archivu českého webu

Diplomovou práci obhájil v roce 2006 Lukáš Matějka. Jejím výstupem byl nástroj WA-CZ. Nástroj umožňuje průběžnou sklizeň a indexaci webových zdrojů. Autor v práci podává přehled archivačních formátů, používaných archivačních nástrojů, nástrojů pro zpřístupnění a mapuje vývoj projektu. Podává návrh aplikace a následně představuje svojí implementaci. Práce byla implementována v jazyce Java a začleněna mezi ostatní nástroje. [29]

2.6 Nástroje související s projektem WebArchiv

V této kapitole představuji základní nástroje, které jsou používané v rámci WebArchivu.

2.6.1 APACHE TOMCAT

Apache Tomcat¹⁹ jsem používal na svém počítači při práci na cvičných skliznách. Jedná se o kvalitní a dobře použitelný virtuální server.

2.6.2 ARCRe triever

„Arcre triever je modul pro dodání dokumentu, jenž je součástí systému WERA. Java web aplikace na základe jména archivního souboru

19. Webové stránky projektu Apache Tomcat dostupné online na adrese <http://tomcat.apache.org/>.

a pozice (offsetu) zobrazuje dokumenty vrácené z archivu.“ [29] Tento nástroj byl používán ve WebArchivu v kombinaci s nástrojem WERA a NutchWAX.

2.6.3 DeDuplicator

Jedná se o modul programu **Heritrix**, který má na starost zachytávání duplicitních souborů v rámci série sklizní. Modul vyvíjí National and University Library of Iceland a je volně dostupný²⁰ ke stažení. Nástroj byl poprvé nasazen při sklizni v roce 2010, funguje tak, že kontroluje duplicitu archivovaných souborů, které mají jiný *mimetype* než *html/text*.

2.6.4 Generátor URN

Nástroj dostupný na stránkách projektu WebArchivu²¹. Slouží ke generování **Dublin Core Metadata Element Set** k zadané URL adrese. Nástroj byl vytvořen pracovníky WebArchivu.

2.6.5 HERITRIX

Nástroj **Heritrix** využívá WebArchiv přímo v provozu na sklizně webových zdrojů. Používal jsem ho při cvičných sklizních. Nástroj umožňuje široké množství možností pro konfiguraci parametrů sklizně. Jedná se například o maximální objem stažených dat, ale i o nastavení procházení webové stránky při jejím stahování. Jsou pro něj vytvářeny i moduly, které doplňují jeho funkcionalitu. Nástroj je volně dostupný ke stažení²². Je to jeden z nejpoužívanějších crawlerů.

Po spuštění nástroj prohledává určitou webovou adresu a stahuje dokumenty, které na ní nalezne. Vše ukládá do formátu *arc* (a nově i do formátu *warc*) a následně komprimuje nástrojem **GZip**²³. WebArchiv

20. Webové stránky nástroje **DeDuplicator** dostupné online na adrese <http://deduplicator.sourceforge.net/>.

21. Nástroj **Generátor URN** dostupný online na adrese <http://www.webarchiv.cz/generator/dc.generator.php>.

22. Webové stránky projektu **Heritrix** dostupné online na adrese <http://crawler.archive.org/>.

23. Podrobné informace o formátu **GZip** dostupné online na adrese <http://www.gzip.org/zlib/rfc-gzip.html>.

preferuje soubory s velikostí 100 MB. Uživatel může během probíhající sklizně sledovat jejich průběh, **Heritrix** nabízí širokou paletu možností jak lze procházet sklizené soubory a filtrovat si v jejich seznámech. Samozřejmě podává i statistiku sklizeného zdroje.

2.6.6 ImpEval

Nástroj vytvořený v rámci bakalářské práce vypracované Filipem Kusálkem v roce 2009 s názvem Identifikace a omezení přístupu k „nevhodným“ stránkám ve webovém archivu. Nástroj identifikuje webové zdroje v archivu, které podle zákona není možno uchovávat. Nástroj je v současné době používán v běžném provozu WebArchivu. [27]

2.6.7 NutchWAX

Nástroj používá WebArchiv pro fulltextové vyhledávání ve svém archivu. Je napojen na nástroj **WayBack**, který nenabízí možnost fulltextového vyhledávání v archivu. Nástroj byl v projektu WebArchiv používán v kombinaci s nástroji **WERA** a **ARCRetriever**. **NutchWAX** je součástí projektu²⁴ **Nutch**, který zahrnuje nástroje pro archivaci a vyhledávání webových zdrojů včetně práce s arc soubory. **Nutch** nabízí komplexní řešení archivace webových zdrojů.

2.6.8 WA ADMIN

V roce 2009 realizoval Adam Brokeš **WA Admin v2** v rámci své bakalářské práce s názvem Systém pro správu procesu archivace webových informačních zdrojů. **WA Admin v2** nahradil nástroj vytvořený Lukášem Matějkou a stejně jako **WA Admin** sloužil pro správu zdrojů, vydavatelů a smluv WebArchivu. [26]

2.6.9 WA-CZ

Tento nástroj vytvořil jako v roce 2006 Lukáš Matějka v rámci své diplomové práce s názvem Zpřístupnění archivu českého webu. Nástroj sloužil pro průběžnou sklizeň a indexaci stažených webových zdrojů.

24. Webové stránky projektu **NutchWAX** dostupné online na adrese <http://archive-access.sourceforge.net/projects/nutch/>.

Podrobněji se nástrojem zabývám v kapitole, která se týká starších prací. [29]

2.6.10 Wayback

Wayback je nástroj pro vyhledávání dokumentů v archivech. WebArchiv jej používá v běžném provozu. Je volně dostupný²⁵ na internetu. Používal jsem ho pro prohlížení mnou stažených webových zdrojů pomocí virtuálního serveru **Apache Tomcat**. Pro vyhledávání v archivu je potřeba vytvořit **CDX index**²⁶ všech souborů, které jsou archivované. To se provádí nástrojem, který je k WayBacku přidružený. **WayBack** obsahuje větší sadu nástrojů pro práci s **CDX indexy**.

Po nakonfigurování **WayBack** zobrazuje všechny archivované webové zdroje nalezené podle specifické **URI** adresy. Umožňuje jejich zobrazení podle data jejich archivace. Nabízí procházení jednotlivých verzí.

2.6.11 WebAnalyzer

Nástroj, který pro WebArchiv vytvořil Ivan Vlček v rámci své bakalářské práce s názvem Rozpoznání a archivace českého webu mimo národní doménu v roce 2008. Nástroj se v současné době používá. [10]

2.6.12 Web Curator Tool

Nástroj vyvinutý v roce 2006 National Library of New Zealand a The British Library. Nástroj slouží k řízení a stahování webových zdrojů a je stále podporován²⁷. Stejně jako Dánský **NetarchiveSuite** používá **Heritrix**, na rozdíl od **NetarchiveSuite** je **Heritrix** jeho součástí.

25. Webové stránky projektu Waybak dostupné online na adrese <http://archive-access.sourceforge.net/projects/wayback/> > .

26. Jedná se standardní textový soubor, který obsahuje základní informace o souborech obsažených v internetovém archivu. Jednotlivé záznamy jsou v něm odděleny pouhým odřádkováním. Příklad **CDX indexu** je k nalezení v příloze H na s. 54.

27. Webové stránky projektu **Web Curator Tool** dostupné online na adrese <http://webcurator.sourceforge.net/>.

Kapitola 3

Archivační formáty

3.1 Úvod

Jak jsem zmiňoval již výše všechna sklizená data jsou ukládána na datová úložiště, která se fyzicky nacházejí v Brně a v Praze. Samozřejmě se provádějí pravidelné zálohy stažených dat. Pro shromažďování tak velkého objemu dat je potřeba zvolit vhodný formát pro jejich archivaci.

Řešitelský tým musel při volbě vhodného formátu počítat se spoustou nároků, které bude na archiv v budoucnosti klást. Zejména se jednalo o požadavky týkající se dostupnosti uložených dat. S archivovanými daty je potřeba v krátkém čase manipulovat.

Jelikož množství souborů¹, které se v rámci jednotlivých sklizní stáhne se stále zvětšují, bylo nutné jednotlivé soubory sdružovat a ne je jednoduše umístit do adresáře v úložišti. S takto volně uloženými daty by se špatně manipulovalo a i jejich archivace by nebyla snadná.

Jako nejlepší řešení se tedy ukázaly speciální typy souborů, které slouží k archivaci webových zdrojů. V minulosti byl používán formát `ndlib`, v současné době je preferovaný formát `arc`. V budoucnosti se počítá s využitím formátu `warc`. Formát `warc` je nejnovější typ internetového archivu, a jako takový má mnoho výhod oproti starším typům archivů.

Z dlouhodobého hlediska je nutné udržovat stažená data v jednom formátu. Právě formát `warc` se zdá k tomuto účelu vhodný. Předmětem mé práce je právě prozkoumat možnost migrace starších archivů, uložených ve formátu `arc`, do formátu `warc`.

V následující kapitole představím podrobněji archivační formáty a ukáži jejich výhody a nevýhody.

1. V posledních letech přesahuje desítky miliónů.

3.2 Formát **nedlib**

Archivy v tomto formátu již WebArchiv nepoužívá. Informace o něm jsou dostupné v diplomové práci Lukáše Matějky.

3.2.1 Popis standardu **nedlib**

Typický archiv obsahoval 2000 souborů. Polovinu z nich tvořily stažené soubory a druhou polovinu soubory obsahující metadata ke staženým souborům. Každému staženému souboru odpovídal jeden soubor s metadaty, ve kterém byly obsaženy informace o souboru – například typ souboru, velikost a další.

Názve souboru uvnitř archivu odpovídal MD5² součtu příslušného souboru. Vyhledávání požadovaného souboru v archivu se realizovalo pomocí indexu s MD5 názvy souboru.

3.2.2 Výhody **nedlib** pro WebArchiv

- Metadata byla zvlášť oddělena pro každý archivovaný soubor
- Soubor přímo v názvu obsahoval MD5 otisk svého obsahu

3.2.3 Nevýhody **nedlib** pro WebArchiv

- Špatná manipulace s jednotlivými soubory v rámci archivu
- Nutnost rozbalit celý archiv při přístupu k jednotlivým souborům

3.2.4 Užití v praxi ve WebArchivu

Tento typ souboru se již nevyužívá a archivy v tomto formátu byli převedeny do formátu **arc**. Značná část byla ztracena při havárii úložiště. [29]

2. MD5 je standardní hashovací algoritmus, které se používá například k šifrování hesel, ale i pro vytváření jednoznačných identifikátorů – kontrolních součtů – souborů. Jelikož byly objeveny kolize šifrovací funkce, tak se od MD5 začalo v posledních letech opouštět. Popis MD5 RFC standardu dostupný na adrese <http://www.ietf.org/rfc/rfc1321.txt>.

3.3 Formát arc

3.3.1 Popis standardu arc

Arc je bezztrátový kompresní formát pro ukládání dat. Byl vyvinut v 80. letech a od roku 1996 je užíván WebArchivem pro ukládání stažených webových zdrojů. V současné době WebArchiv při sklizení webových zdrojů, pomocí nástroje *Heritrix*, používá právě *arc* soubory komprimované do formátu *GZip*. Tuto komprimaci zajišťuje přímo nástroj *Heritrix*. Archivy mají typicky velikost 100 MB, pouze při archivaci větších souborů je tento limit překročen.

Arc soubory obsahují kromě samotných stažených souborů ještě metadata, která nesou další informace o stažených souborech. Jedná se například o kontrolní součet souborů, jejich URL, datum stažení, délku souboru. Kompletní popis užívaných souborů je k dohledání na webové stránce projektu Internet Archive, popřípadě na stránkách IA Webteam JIRA³. [30] Pro další informace viz též přílohy A, B, C, D, E a G na s. 54.

3.3.2 Výhody arc pro WebArchiv

- Na rozdíl od formátu *nedlib* je soubor dobře čitelný – soubory stažených webových zdrojů jsou ukládány v archivech a členěny.
- Umožňuje vytváření kontrolních součtů archivovaných souborů. Respektive v jedno volné metadatové pole je určeno pro *ascii checksum*. V praxi se využívá MD5 kontrolních součtů.

3.3.3 Nevýhody arc pro WebArchiv

- Neumožňuje na rozdíl od *warc* zabránit duplicitnímu ukládání dokumentů.
- Neobsahují samoopravný kód – pokud se archiv poruší tak není možné rekonstruovat jeho obsah. To však není dáno vlastnostmi *arc* archivů, ale tím, že archiv se po vytvoření ještě komprimují nástrojem *GZip*.

3. Webové stránky IA Webteam JIRA dostupné online na adrese <https://webarchive.jira.com/>.

- Při načítání libovolného souboru z archivu je potřeba rozbalit celý archiv – při 100 MB archivech jde o velkou režii. Pokud ovšem není vytvořen index souborů uvnitř archivu, pomocí kterého se dozvíme na jaké pozici v archivu se který soubor nachází. Pak není potřeba soubor sekvenčně procházet, ale stačí pouze otevřít archiv a posunout ukazatel na správné místo. [29]

3.3.4 Užití v praxi ve WebArchivu

Právě metadat připojených v archivu se využívá při vyhledávání souborů v databázi WebArchivu. V praxi se vytvoří `CDX index` souboru, který obsahuje seznam souborů uložených v archivech společně s metadaty a cestou k danému archivu. Tento index se vytváří pomocí aplikace `CDX-indexer`, který je součástí nástroje `Wayback`. V příloze H na s. 57 nabízím ukázkou `CDX indexu`.

Při vyhledávání zdrojů v archivu se `Wayback` prochází `CDX index`, který ho odkáže k archivu s požadovaným souborem. Velmi přesný popis užití `arc` souborů v praxi vytvořil Adam Brokeš ve své diplomové práci: Integrace a automatizace systému v pracovních procesech projektu WebArchiv. [27]

3.4 Formát warc

3.4.1 Úvod

Přestože je formát `warc` již popsán jako `ISO standard 28500:2009`⁴, je ve většině projektů jeho použití zatím pouze testováno. Před tím, než se jeho použití realizuje je potřeba podrobná analýza. Přesto tento formát již některé standardizované nástroje podporují. Například crawler `Heritrix` již umožňuje ukládání dat v tomto formátu.

Použití formátu `warc` se v rámci projektu WebArchiv prozatím jen plánuje. Před tím, než bude nasazen, je potřeba provést spoustu dílčích kroků. Je to proto, že formát je prozatím ještě nový a prozatím nebyly všechny testy provedeny. Při práci s velkými depozitáři dat je důležité každý krok, který bude zavádět systémovou změnu předem zvážit. Svou

4. `ISO standard` za poplatek dostupný online na adrese http://www.iso.org/iso/catalogue/catalogue_tc/catalogue_detail.htm?csnumber=44717.

roli v tom, že se o zavedení formátu uvažuje, je již výše zmíněná skutečnost: každá organizace zabývající se archivací webových zdrojů, používá jiné nástroje a postupy. Proto každá jednotlivě řeší rozdílné problémy s implementací nástrojů a jejich používáním.

V následujících kapitolách předvedu základní vlastnosti formátu `warc` a ukážu jeho výhody a nevýhody. Nevýhod související se zavedením formátu `warc`, neznamení, že by se mělo opustit od přechodu na tento formát. Nevýhody spíše představují problémy, které doposud nebyly vyřešeny nebo se vůbec neřešily. Před tím, než se přistoupí k zavedení tohoto formátu, je potřeba se se všemi vyrovnat.

V přílohách I, J a K na s. 57 nabízím vzorové soubory typu `warc`, vydané k definici standardu. Dále v přílohách L, M a N na s. 59 nabízím `warc` soubory vytvořené pomocí nástrojů pro migraci `arc` souborů, které jsem testoval. Také přikládám výstup z programu `JHOVE2` pro jeden z `warc` archivů v příloze O na s. 60. V příloze P na s. 60 je dostupný dokument IIPC zabývající se formátem. Pro úplnost uvádím i ukázkou ISO standardu `warc` v příloze AJ⁵ na s. 63.

3.4.2 Popis standardu `warc`

Motivací pro definici standardu `warc` jsou tyto nároky na archivační formát: [32]

- Zpracovat všechny typy obsahů a kontrolních informací protokolů internetové aplikační vrstvy (jako HTTP, DNS, FTP).
- Zpracovat libovolná metadata související s jinými uloženými daty.
- Podporovat kompresi a integritu dat.
- Ukládat všechny řídicí informace z týkající se těžby dat.
- Ukládat výsledky datových transformací spojených s jinými uloženými daty.
- Detekovat duplicitní uložení dat. Pomocí tohle lze odstranit zbytečná duplicitní data.

5. Nejedná se o současný oficiální standard, ale o poslední dostupnou specifikaci z roku 2009.

- Umožnit rozšiřitelnost bez toho, aby to ovlivnilo existující soubory a funkcionalitu
- Podporovat manipulaci a segmentaci s uloženými zdroji.

Soubor formátu **warc** tvoří jednoduché zřetězení jednoho nebo více záznamů typu **warc**. První záznam obvykle popisuje následující záznamy. Obecně platí, že obsah záznamu je buď záznam pokusu o vyhledávání webového zdroje nese informace archivovaném obsahu.

Warc záznamy se skládají z hlavičky, kterou následuje blok s obsahem. Hlavička se skládá z prvního řádku, který definuje, že záznam je typu **warc**, dále verze souboru, a flexibilní množství řádků oddělených symbolem **CRLF**, poté následuje již zmíněný blok obsahu. Záznam splňuje **BNF**⁶, ukázka k nalezení v příloze **AM** na s. 65.

Seznam definovaných polí, která se mohou v záznamu zobrazovat lze nalézt v příloze **AN** na s. 65. Samozřejmě některá z polí jsou povinně⁷ v každém záznamu a jiné jsou nepovinné⁸. Každé z polí má samozřejmě stanovená pravidla, která určují jejich možný obsah. [32] **Warc** záznamy jsou několika různých typů, podle toho k čemu záznam slouží: [32]

Warcinfo popisuje ostatní **warc** záznamy, které ho následují. Typicky je na začátku **WARC** souboru. Má tedy čistě informativní charakter. Lze v něm najít informace o tom, jaký software daný soubor vytvořil, **IP** **adresa** stroje na kterém byl vytvořen atd. Příklad v příloze **K** na s. 60.

Response nese odpověď na určitý dotaz. Obsahuje informace o tom jak daný dotaz probíhal. Lze v něm najít **http** hlavičky dotazu atd.

Resource je určitý stažený zdroj, ale bez informací protokolu. Ty jsou, jak je zřejmé, nesený v jiném typu záznamu. Data jsou v něm uloženy v **Record block**. Záznam se bude lišit podle toho, jestli bude obsahovat data z určitého **http** zdroje, **ftp** zdroje atd.

6. Backusova-Naurova forma je jedno z možných vyjádření bezkontextové gramatiky.

7. Povinné: **WARC-Record-ID**, **Content-Length**, **WARC-Type**

8. Nepovinné: **Content-Type**, **WARC-Block-Digest**, **WARC-Payload-Digest**

Request je žádost o webový zdroj. Obsahuje detailní informace o provedeném dotazu a o žádaném webovém zdroji. Příklad v příloze J na s. 58.

Metadata nese metadata sklizených zdrojů. Přesněji řečeno obsahuje informace o libovolném staženém jiném záznamu. Slouží tak pro reprezentaci stažených dat v repozitářích. Příklad v příloze I na s. 57.

Revisit nese instrukce pro znovuprohlédnutí zdroje.

Conversion je záznam, který obsahuje alternativní verzi uloženého záznamu.

Continuation je pokračování jiného záznamu. Příklad v příloze A0 na s. 65.

Záznam typu **Continuation** tedy umožňuje segmentaci **warc** souborů. Pokud by nějaký **warc** soubor měl překročit stanovenou maximální velikost, je možné ho rozdělit do více souborů. Informaci o segmentaci nese pole **WARC-Segment-Number**, ale k řízení a zajištění segmentace slouží i další pole. [32]

Standard dále doporučuje, jak nakládat s archivy typu **warc**: [32]

- Nedefinuje žádnou vnitřní kompresi, ale doporučený je nástroj **Gzip**.
- Doporučená velikost je 1 GB.
- Doporučený název archivu má tvar:
`Prefix-Timestamp-Serial-Crawlhost.warc.gz`

3.4.3 Výhody **warc** pro WebArchiv

- Do budoucna pravděpodobně většina institucí přejde na archivaci webových stránek do **warc** archivů. **Warc** tedy bude nejspíše označen za jediný univerzálně podporovaný formát. Jedná se o **ISO standard** a bude jím s největší pravděpodobností i budoucnosti.

- Ve **warc** archivech se neukládají archivované soubory duplicitně. Pokud již archivovaný soubor je jedním z **warc** archivů tak se na něj ostatní odkazují. To přináší úsporu kapacity. Zjistil jsem, že při převodu archivu Britské knihovně, zvažovali pracovníci, jestli tuto funkcionalitu využít. Nakonec se však rozhodli, že časová náročnost řešení, je pro ně důležitější než úspora místa, které by dosáhli deduplikací. [33]
- Na rozdíl od **arc** archivů umožňují **warc** archivy ukládat nejen **http** odezvy, ale také původní požadavky.
- **Warc** umí pracovat s více protokoly: **HTTP**, **FTP**, **NNTP** a **SMTP**.
- **Warc** umožňují ukládat větší škálu metadat. Je možné přidávat metadata podle vlastních potřeby, což se může využít při speciálních požadavcích určených vnitřní politikou ukládání souborů.
- Na rozdíl od **arc** formátu je možné ukládat více druhů kontrolních součtů pro archivované soubory. To se dá jednoduše realizovat pomocí škálovatelných polí pro metadata. **Arc** archivy, které používá **WebArchiv**, provádí pouze **MD5** kontrolní součty souborů. Na rozdíl **arc** archivů, je u **warc** archivu použit například i s **SHA-1**⁹ hashovací funkcí pro jednoznačné určení stažených dokumentů.

3.4.4 Nevýhody **warc** pro **WebArchiv**

- Neobsahují samoopravný kód – pokud se archiv poruší tak není možné rekonstruovat jeho obsah. To však není dáno vlastnostmi **warc** archivů, ale tím, že archivy se po vytvoření ještě komprimují nástrojem **GZip**.
- Prozatím není vyřešeno, jak efektivně využít možnost ukládání větší škály metadat. Za tímto účelem bude nutno provést další studie.

9. Popis RFC standardu **SHA-1** dostupný online na adrese <http://tools.ietf.org/html/rfc3174>.

- Prozatím nejsou implementovány nutné nástroje na práci s warc soubory. Před jejich zavedením v projektu WebArchiv bude potřeba tyto nástroje implementovat.
- Zpětná převoditelnost z warc do arc není prozatím triviálně možná. [31] Tím pádem se nedají případné nové sklizně ve formátu warc zařadit ke starým sklizním ve formátu arc.
- Převod celého archivu do formátu warc bude časově a výpočetně velmi náročný a jakákoliv chyba může znamenat ztrátu dat.

3.4.5 Plánované využití

Jak jsem již zmínil výše, s využitím formátu warc se v rámci projektu WebArchive počítá, ale prozatím není provedeno dostatek analýz. Nejdříve bude potřeba počkat na vyvinutí všech potřebných nástrojů.

Samotný převod celého stávajícího archivu bude pravděpodobně proveden až v poslední fázi přechodu k formátu warc. To plyne z citlivosti problému a nutnosti zajistit, aby nedošlo ke ztrátě dat.

3.4.6 Deduplikace souborů

Kapitola 4

Migrace archivu z formátu `arc` do formátu `warc`

4.1 O migraci

4.1.1 Úvod

Převod `arc` archivů do formátu `warc` je specifický problém. Různé instituce používají různé formáty na ukládání webových zdrojů. Většina těchto institucí bude mít právě snahu převést uložená data do formátu `warc`.

Informace o migraci nejsou snadno dostupné. To je způsobené především tím, že problematika je relativně nová. Formát `warc` byl standardizován v roce 2009. Migrační nástroje jsou sice vyhledatelné na internetu, ale většinou není jejich součástí kompletní dokumentace.

Problém dostupnosti informací o migraci je především v tom, že každá instituce, která se archivací zabývá, používá jiné nástroje. Každá instituce si během své existence přizpůsobila nástroje pro své potřeby. Tyto potřeby může tvořit například jazykové, dostupnost nástrojů, rozdílnost legislativy, rozdílnost v politice ukládání webových zdrojů. Proto, pokud určitá instituce analyzuje problematiku migrace, zabývá se problémy specifickými pro její podmínky.

Proto například informace získané z Britské knihovny jsou pro WebArchiv hodnotné, ale ve skutečnosti nejsou jejich nástroje okamžitě použitelné. Pokud by je chtěli pracovníci WebArchivu využít bylo by nutné je předělat pro jejich potřeby.

4.1.2 Britská knihovna

Řešitelé projektu WebArhiv se migrací prozatím příliš nezabývali. Nicméně ve světě se tím již lidé zabývají. Proto jsem se pokusil zjistit informace o migraci u pracovníků z Britské knihovny. Mojí mailovou korespondenci uvádím v příloze Q na s. 60. V Britské knihovně vyzkoušel vývojový tým skript pro převod do archivního formátu warc už v roce 2009. Celkově bylo převedeno cca 4,4 TB dat.

O převodu, který provedli, zatím není dostatek informací. Pracovníci Britské knihovny však použili pro migraci nástroje, které nejsou přímo použitelné ve WebArchivu. Používali totiž jiné nástroje pro ukládání dat a práci s archivy – **Web Curator Tool** a **PANDAS**. Překvapilo mě, že nevyužili ani možnosti deduplikace souborů. [33]

4.2 Použité nástroje

Kromě samotných nástrojů pro migraci arc archivů jsem používal i jiné nástroje, zde podávám jejich přehled.

4.2.1 JHOVE

Slouží k identifikaci a validaci souborů. Program disponuje množstvím modulů pro rozpoznávání formátů souborů. V příloze F na s. 56 je dostupná ukázka výstupu programu JHOVE pro arc soubor. Program je používal jen k pokusnému testování souborů.

Konkrétně program umožňuje identifikaci, validaci a charakterizaci digitálních objektů. Identifikace je proces, který určuje formát objektu. Validace určuje stupeň korespondence daného objektu se specifikací příslušného formátu. Charakterizace navíc informuje o specifických vlastnostech daného objektu.

Tyto operace jsou potřebné při správě digitálního archivu. Jeho použití je nutné při uchovávání digitálních souborů. Řešitelé projektu Webarchiv musí nutně vědět, jaké typy souborů uchovávají v repozitářích. Jedním z hlavních důvodů je možnost zpětné převoditelnosti uchovaných webových zdrojů a jejich interpretace¹.

1. Různé verze elektronických dokumentů je možno zobrazit správně pouze specifickými nástroji. Proto je potřeba mít informace o tom, jaké verze dokumentů archiv obsahuje.

4. MIGRACE ARCHIVU Z FORMÁTU **ARC** DO FORMÁTU **WARC**

JHOVE obsahuje moduly pro práci s **bytestreamy**, **ASCII** a **UTF-8** texty, **AIFF** a **WAVE** audio soubory. Dále s obrázky typu **GIF**, **JPEG**, **JPEG 2000**, **TIFF**, také **PDF** soubory, textovými a **XML** **output** **handlers**. Je naprogramován v programovacím jazyce **Java**.

Jelikož je již zastaralý, používal jsem pro svou práci jeho novější verzi: **JHOVE2**. Přesto je tento nástroj stále vyvíjen a dostupný k volnému stažení².

4.2.2 JHOVE2

Úvod

Program je novější verzí již zmíněného programu **JHOVE**. Slouží k validaci a identifikaci souborů. Program je vyvíjen v mnoha variantách³ – v rámci distribuovaného verzovacího systému **Mercurial** na serveru www.bitbucket.com. Je vyvíjen **JHOVE2** Project Team – California Digital Library, Portico, Stanford University .

Protože je **JHOVE2** vyvíjen mnoha různými vývojáři, vznikají různé verze tohoto programu se specifickými druhy přidané funkcionality. Pro mé účely jsem použil oficiální verzi⁴ a dále verzi určenou pro validaci testování souborů⁵, která má zásuvný modul pro analýzu **arc** souborů.

Program jsem použil pro zjištění obsahu převáděných **arc** archivů. Je totiž potřeba přesně zjistit obsah archivu. Jelikož při vytváření archivů dochází občas k tomu, že není správně identifikován **mimetype** archivovaných souborů. Tato informace je však zásadní pro zpětnou interpretaci obsahu stažených souborů. V příloze G a O na s. 57 je ukázka výstupu z nástroje pro **arc** a **warc** soubor. Příloha AH na s. 63 obsahuje archiv s nástrojem **JHOVE2**.

2. Webové stránky projektu **JHOVE** dostupné online na adrese <http://sourceforge.net/projects/jhove>.

3. Distribuované verzovací systémy umožňují při vývoji projektu v určitém checkpointu rozdělit zdrojový kód na dvě části (**forky**) a pracovat na nich nezávisle. Přičemž checkpoint reprezentuje všechny dostupnými komponentami projektu. Přehled různých variant projektu **JHOVE2** dostupný online na adrese <https://bitbucket.org/jhove2/main/descendants>.

4. Webová stránka projektu **JHOVE2** dostupná online na adrese <https://bitbucket.org/jhove2>.

5. Webová stránka projektu **JHOVE2-BNF** dostupná online na adrese <https://bitbucket.org/lbihanic/jhove2-bnf/overview>.

Implementací a analýzou několika archivů z depozitáře WebArchivu se zabývám v jiné kapitole.

Podrobnější informace JHOVE2

Detailní informace o programu jsou obsaženy v uživatelské příručce ⁶, která je k nahlédnutí v příloze AF na s. 63. Další podstatné informace lze nalézt v dokumentu z roku 2010, který se věnuje aktualizaci nástroje, je přiložen k bakalářské práci v příloze AG na s. 63. Nástroj je napsán v programovacím jazyce Java a ke svému správnému běhu vyžaduje *The OpenSP SGML parser*⁷.

Jak jsem zmínil výše, program JHOVE2 je novější verzí programu JHOVE a jako takový přináší nové možnosti a funkcionality. Hlavní změnou je to, že u objektů provádí charakterizaci, která je oproti původním partikulárním testovacím procesům u JHOVE komplexnější. „*Characterization is the process of examining a formatted digital source unit and automatically extracting or deriving representation information about that source unit that is indicative of its significant nature and useful for purposes of classification, analysis, and use.*“ [34]

Charakterizace se skládá ze čtyř procedur [34]:

Identifikace určení formátu objektu.

Feature extraction (extrakce rysů) určení charakteristických rysů objektu.

Validace určení stupně korespondence objektu se specifikací formátu.

Assessment určení stupně korespondence objektu se specifickými nároky určenými uživatelem softwaru. Nástroj je tedy možno „personalizovat“ pro potřeby uživatele, což je výhodné hlavně proto, že téměř každá organizace zabývající se archivací webových zdrojů, používá odlišnou politiku archivace dat. Nástroj poté dovede například určit rizika při práci s různými objekty, nebo provést či doporučit další akce ke zpracování objektů.

6. V celé kapitole používám při popisu funkcí a vlastností nástroje vlastní překlady z této příručky.

7. Webová stránka *The OpenSP SGML parser* dostupná online na adrese <http://search.cpan.org/dist/SGML-Parser-OpenSP/>

Mezi další přednosti programu patří [34]:

- Modulární architektura a práce s plug-iny
- Jednoduché API a design základních modulů
- Bufferování I/O operací
- Internacionalizovaný výstup: podporuje více formátů – JSON, XML, text.
- Široká možnost konfigurace nástroje
- Kompletní dokumentace nástroje
- Široká škála rozpoznatelných objektů⁸

Hlavní předností nástroje je samozřejmě široká škála typů souborů, které dokáže identifikovat a validovat. Identifikovat dokáže JHOVE2 všechny objekty obsažené v databázi PRONOM⁹, respektive objekty, které definují **DROID signature files**¹⁰ – jedná se o více než 550 formátů. Výčet typů objektů, které dovede JHOVE2 validovat obsahuje například: ICC color profile, JPEG 2000, PDF, SGML, Shapefile, TIFF, UTF-8, WAVE, XML, Zip.

Nástroj tedy poskytuje velký potenciál pro využití v při řešení problému s archivací webových zdrojů. Je podporován a užíván velkým množstvím organizací a dá se říci, že patří mezi uznávaný a standardní nástroj. [34]

8. V následujícím odstavci podávám pouze neúplný výčet podporovaných objektů, podrobný výčet lze nalézt v příloze AG na s. 63.

9. Organizace zabývající se problematikou souborových formátů a softwarových produktů s nimi souvisejících. Webové stránky databáze PRONOM dostupné online na adrese <http://www.nationalarchives.gov.uk/PRONOM>.

10. DROID (Digital Record Object Identificatio), je nástroj pro automatickou identifikaci formátu souborů. Webové stránky nástroje DROID dostupné online na adrese <http://droid.sourceforge.net>.

4.2.3 Jpype

Nástroj umožňující spuštění programů napsaných v programovacím jazyce **Java** v rámci programu napsaného v programovacím jazyce **Python**. Použití tohoto nástroje bylo nutné kvůli tomu, že nástroje pro migraci **arc** archivů jsou psány v programovacím jazyce **Python**, ale **JHOVE2** je programován jazyce **Java**.

Nástroj v podstatě umožní spuštění **Java Virtual Machine**¹¹ uvnitř **Python** skriptu a následně práci s **Java** aplikací. Nástroj je dostupný volně ke stažení na webových stránkách¹² jeho vývojářů. Jeho využití bylo zásadní pro možnost testování převáděných **arc** archivů. V příloze **AI** na s. 63 je archiv s nástrojem **Jpype**.

4.3 Testování migračních nástrojů

Migraci realizuji pomocí několika variant nástrojů **WARC-TOOLS**. Pokuším se převést vzorek **arc** archivů a porovnat výsledky. Z informací, které získám pokusím poukázat na výhody a nevýhody jednotlivých nástrojů.

4.3.1 WARC-TOOLS

Sada nástrojů pro práci s **arc** a **warc** soubory. Skripty jsou napsány v několika programovacích jazycích – **C**, **Python**, **Ruby**. Součástí sady skriptů jsou jak skripty pro převod archivů, tak skripty pro analýzy **warc** souborů. Jedná se konkrétně o **warcdump** a **warcvalidator**. Bohužel **WARC-TOOLS** neobsahuje i nástroje na práci s **warc** archivy.

Tento nástroj není již v současnosti dále vyvíjen a podporován, ale je stále dostupný ke stažení¹³. Na webových stránkách projektu je dostupná dokumentace, kterou nabízím v přílohách **R**, **S**, **T** a **U** na s. 60. Příloha **O** na s. 60 obsahuje výpis z programu **JHOVE2** pro **warc** archiv generovaný tímto nástrojem. Příloha **V** na s. 61 obsahuje výstup z nástroje **warcdump** pro **warc** archiv. V příloze **L** na

11. Webové stránky **Java** dostupné online na adrese <http://www.java.com>.

12. Webové stránky projektu **Jpype** dostupná online na adrese <http://jpype.sourceforge.net>.

13. Webové stránky projektu **WARCTOOLS** dostupná online na adrese <http://code.google.com/p/warc-tools/>.

4. MIGRACE ARCHIVU Z FORMÁTU **ARC** DO FORMÁTU **WARC**

s. 59 je **warc** archiv generovaný nástrojem **WARCTOOLS**. Příloha AC na s. 62 obsahuje kompletní nástroj.

Kompatibilita s ostatními nástroji

Nástroj **warcdump** není kompatibilní s ostatními mnou testovanými nástroji.

- pro **WARC-TOOLS** / hanzo hlásí: **Incompatible Warc Version**
- pro **WARC-TOOLS** / **kpk09** hlásí: **Incompatible Warc Version**
- pro soubory typu **arc** hlásí: **Incompatible Warc Version**

Nástroj **warcvalidator** není kompatibilní s ostatními testovanými nástroji.

- pro **WARC-TOOLS** / hanzo hlásí: **Incompatible Warc Version**
- pro **WARC-TOOLS** / **kpk09** hlásí: **Incompatible Warc Version**
- pro soubory typu **arc** hlásí: **Incompatible Warc Version**

Nástroj tedy není přímo kompatibilní s ostatními mnou testovanými nástroji.

Další parametry

- Výhodou nástroje je, že má napsané skripty pro hromadnou migraci.
- Zvládá převádět soubory **arc** i soubory **arc.gz**.
- Při převodu **arc** souboru do **warc** archivu přibalí i archivované soubory. Na rozdíl od ostatních nástrojů – ostatní nástroje přibalí archivované soubory pouze pokud dostanou na vstup **arc** archivy, které jsou zabalené nástrojem **GZip**.
- Nástroj není v současné době dále vyvíjen. Z toho se dá odvodit, že pravděpodobně nebude možno používat ho dlouhodobě – ostatní nástroje budou obohacovány o další funkcionalitu a tím reagovat na nové požadované parametry k převodu **arc** souborů.

4.3.2 `WARC-TOOLS` / `hanzo`

Další nástroj obsahující skripty pro převod `arc` souborů na `warc` soubory, včetně nástrojů pro validaci a práci s `warc` soubory. Tento nástroj vyvíjí tým, který je odvozen od týmu vyvíjejícího původní `WARC-TOOLS`¹⁴.

V příloze W na s. 61 je k nalezení dokumentace nástroje. Příloha X na s. 61 obsahuje výstup z nástroje `warcdump` a příloha Y na s. 61 výstup z nástroje `JHOVE2` pro daný `warc` soubor. Příloha AD na s. 62 obsahuje kompletní nástroj.

Kompatibilita s ostatními nástroji

- Nástroj `warcdump` je kompatibilní s ostatními testovanými nástroji.
- Z nástroje zcela vychází nástroj `WARC-TOOLS` / `kpk09`.
- Dokumentace nástroje s nástrojem `WARC-TOOLS` / `kpk09` je totožná.

Další parametry

- Nemá napsané skripty pro hromadnou migraci.
- Při převodu `arc` souborů nepřibalí k souboru data. Je potřeba mu dávat na vstup `arc.gz` soubory.
- Po otestování na zkušebním vzorku je textový `warc` soubor, totožný se souborem z `WARCTOOLS` / `kpk09`.
- Nástroj je v současné době vyvíjen.
- Nástroj nemá dokončenou dokumentaci. V manuálu stojí, že vytváří „crappy“ `warc` soubory. Nástroj pro migraci je údajně převzat z nástroje `WARCTOOLS`. [35]
- Zjistil jsem, že nástroj havaruje při převodu archivu se specifickým záznamem.

14. Webové stránky projektu `WARC-TOOLS` / `hanzo` dostupné online na adrese <http://code.hanzoarchives.com/warc-tools/wiki/Home>.

4.3.3 **WARC-TOOLS / kpk09**

Třetí mnou testovaný nástroj na určený pro migraci **arc** souborů. Jedná se o projekt, který je vyvíjen jako fork k původnímu kódu **WARC TOOLS / hanzo**¹⁵. V příloze Z na s. 62 je k nalezení dokumentace nástroje. Příloha AA na s. 62 obsahuje výstup z nástroje **warcdump** a příloha AB 62 výstup z nástroje **JHOVE2** pro daný **warc** soubor. Příloha AE na s. 62 obsahuje kompletní nástroj.

Kompatibilita s ostatními nástroji

- Nástroj **warcdump** je kompatibilní s ostatními testovanými nástroji.
- Nástroj zcela vychází z nástroje **WARC-TOOLS / hanzo**.
- Dokumentace nástroje s nástrojem **WARC-TOOLS / hanzo** je totožná.

Další parametry

- Nemá napsané skripty pro hromadnou migraci.
- Při převodu **arc** souborů nepřibalí k souboru data. Je potřeba mu dávat na vstup **arc.gz** soubory.
- Po otestování na zkušebním vzorku je textový **warc** soubor, totožný se souborem z **WARCTOOLS / hanzo**.
- Nástroj je v současné době vyvíjen.
- Nástroj nemá dokončenou dokumentaci. V manuálu stojí, že vytváří „crappy“ **warc** soubory. Nástroj pro migraci je údajně převzat z nástroje **WARCTOOLS**. [36]
- Zjistil jsem, že nástroj havaruje, stejně jako **WARCTOOLS / hanzo**, při převodu archivu se specifickým záznamem.

15. Webové stránky projektu **WARC-TOOLS / kpk09** dostupné online na adrese <https://bitbucket.org/kpk09/warc-tools/wiki/Home>.

4.4 Podobnost `WARCTOOLS` / `hanzo` s `kpk09`

Jak jsem zmínil již výše nástroje `WARCTOOLS` / `hanzo` s `WARCTOOLS` / `kpk09` jsou si velmi podobné. Tato podobnost logicky vychází z toho, že `WARCTOOLS` / `kpk09` vychází z nástroje druhého. Pokud bychom chtěli důsledně porovnávat tyto dva nástroje můžeme to udělat dvěma způsoby. První způsob je porovnání výstupů pro stejný vstup a druhý je porovnání zdrojového kódu.

4.4.1 Porovnání výstupů pro stejné vstupy

Testoval jsem nástroje pro převod na vlastním vzorku `arc` archivů. Konkrétně jsem testoval podobnost příslušných dvou `warc.gz` archivů a jejich výstupů při použití nástroje `warcdump`. Výstupy z nástroje `warcdump` jsem porovnával pomocí nástroje `diff`¹⁶. Výsledky byli až na názvy cest k archivům totožné. Testování samotných `warc.gz` souborů jsem prováděl pomocí nástroje `zdiff`¹⁷, i tento nástroj potvrdil totožnost souborů.

Musím zdůraznit, že jsem použil relativně malý testovací vzorek. Proto abych mohl uspokojivě konstatovat, bych musel použít mnohem větší vzorek dat. Navíc bych musel testovat archivy s různým obsahem – dá se očekávat, že by mohlo dojít kiferenciaci výstupů, kdyby archivy obsahovali atypické typy souborů.

4.4.2 Porovnání zdrojového kódu

Porovnání zdrojového kódu je náročnější procedura, ale pravděpodobně může jasně odpovědět na otázku. Pravděpodobně by bylo nejlepší dotázat se na rozdílnost obou nástrojů přímo vývojářů. Server, na kterém jsou oba nástroje umístěny, umožňuje přímé porovnávání pomocí nástroje `diff`. Informace o rozdílnosti je možné zhlédnout z dvou hledisek.

- Změny ve `WARCTOOLS` / `hanzo`, které se neprojeví v druhém nástroji¹⁸.

16. Informace o nástroji `diff` dostupné online na adrese <http://unixhelp.ed.ac.uk/CGI/man-cgi?diff>.

17. Informace o nástroji `zdiff` dostupné online na adrese <http://resin.csoft.net/cgi-bin/man.cgi?section=1&topic=zdiff>.

18. Náhled změn mezi porovnávanými nástroji dostupný online na adrese

- Změny ve **WARCTOOLS** /kpk09, které se neprojeví v druhém nástroji¹⁹.

4.5 Závěry z porovnávání nástrojů

Na základě porovnání jednotlivých nástrojů, které rozvádím v předcházející kapitole, jsem po poradě se svým vedoucím, Mgr. Václavem Roseckým, došel k závěru, že nejlepším nástrojem pro případný převod webového archivu bude nástroj **WARCTOOLS** / **hanzo**.

Hlavní výhoda tohoto nástroje je to, že je neustále vyvíjen a za jeho vývojem stojí organizace Hanzo Archives.

4.6 Implementace úprav v migračních nástrojích

4.6.1 Úvod

Mým úkolem bylo najít způsob, jak při procesu migrace na **warc** archiv zjistit obsah původního archivu. To znamená, že jsem měl v průběhu migrace provést analýzu obsahu archivu. V průběhu převodu znamená taková analýza nejmenší režii, oproti dodatečnému provádění takové analýzy. Navíc by analýza mohla potencionálně ovlivnit samotný převod, jelikož by v případě nutnosti bylo možno změnit obsah převáděného archivu, před tím než bude uložen do **warc** archivu.

Z toho důvodu jsem musel provést několik změn v programu **JHOVE2** i nástroji **WARCTOOLS**, respektive jsem změnu provedl jen v nástroji **WARCTOOLS** / **hanzo**. Změna v ostatních nástrojích **WARCTOOLS** by znamenala obdobné zásahy do zdrojového kódu, a pravděpodobně by vedla je stejným výsledkům, jak vyplývá z mého porovnání nástrojů.

4.6.2 Úprava pro testování celého archivu

Tato varianta umožňuje migraci **arc** archivu a zároveň provádí analýzu jeho obsahu pomocí nástroje **JHOVE2**. Jako výstup z migrace, je

<https://bitbucket.org/kpk09/warc-tools/compare/hanzo/warc-tools>.

11.4.2012 šlo o modifikace ve 34 souborech.

19. Náhled změn mezi porovnávanými nástroji dostupný online na adrese

<https://bitbucket.org/kpk09/warc-tools/compare/..hanzo/warc-tools>.

11.4.2012 šlo o modifikace ve 7 souborech.

kromě nového **warc** archivu i soubor ve formátu **XML** vytvořený programem **JHOVE2**, který obsahuje souhrn analýzy souborů uvnitř archivu obsažených.

Úprava **JHOVE2**

Program **JHOVE2** je implementován v programovacím jazyce **Java**. Je-li ho napsán tak, aby ho bylo možné spouštět z příkazového řádku, musel jsem provést změny, který by mi umožnili spouštět jej přímo z těla programu **WARCTOOLS**. Bylo tedy nutno implementovat v rámci programu **JHOVE2** další třídu.

Moje nová třída je spuštěna přímo z programu `arc2warc.py`²⁰ a obstará inicializaci a předání instrukcí nástroji **JHOVE2**, který pak provede všechny operace a vytvoří výstupní soubor s informacemi o analýze obsahu **arc** archivu. Mnou implementovaná třída umožňuje, aby mohl **JHOVE2** zpracovat libovolné množství souborů najednou, a vrátit pro ně souhrnný soubor s informací o analýze.

Ukázku této třídy je možno najít v příloze **AK** a na s. 63.

Úprava **WARCTOOLS** / **hanzo**

Při úpravě nástroje **WARCTOOLS** stačilo upravit pouze `arc2warc.py`, který je implementován v programovacím jazyce **Python**. Bylo nutné provést takové změny, aby bylo možno přímo při běhu programu spustit aplikaci v programovacím **Java**. A upravit program tak, aby bylo možno přistupovat k jednotlivým souborům uvnitř **arc** archivu. Dalším problémem bylo, že program **JHOVE2** neumožňuje vícenásobné spuštění. Opakovaná inicializace by však byla výpočetně velmi náročná²¹.

Pro účely spuštění **Java** aplikace v rámci skriptu v jazyce **Python** bylo třeba vybrat vhodný nástroj. Vybíral jsem mezi nástroji **Jpype** a **Jython**²². Nástroj **Jpype** umožňuje spuštění **Java Virtual Machine** uvnitř skriptu v jazyce **Python**, oproti tomu nástroj **Jython** spustí **Java Virtual Machine** ještě před samotným vykonáváním skriptu. Nakonec jsem zvolil nástroj **Jpype**, který mi přišel vhodnější. Hlavně

20. Součástí nástroje **WARCTOOLS**, která je určena k migraci archivů. Do jiných programů v rámci **WARCTOOLS** jsem nemusel zasahovat.

21. Typický archiv je má velikost 100 MB a obsahuje stovky až tisíce souborů.

22. Webové stránky projektu **JYTHON** dostupné online na adrese <http://www.jython.org>.

protože v době volby nástroje jsem se domníval, že budu potřebovat spouštět **Java Virtual Machine** vícekrát během průběhu skriptu.

Původní program převádí **arc** archiv tak, že předělá metadata uvnitř archivu a jeho obsah – soubory v něm obsažené – jako **bytestream** převede do nového **warc** archivu. Můj výsledný upravený program pracuje tak, že během převodu archivu provede pomocí regulárního výrazu filtrování jednotlivých souborů uvnitř archivu. Ty uloží do dočasného adresáře. Potom, co je **warc** archiv vytvořený, spustí se **JHOVE2**, který provede analýzu všech dočasně souborů – kopií souboru uvnitř archivu. Nakonec jsou soubory z dočasného adresáře odstraněny.

Upravený program `arc2warc.py` pod názvem `arc2warc_jhove2.py` nabízím v příloze AL na s. 64, kde jsou i moje komentáře k úpravám zdrojového kódu.

4.6.3 Úprava pro krokové testování každého souboru v archivu

Tato varianta umožňuje během testování obsahu archivu provádět další operace. Při migraci archivu dochází k tomu, že před tím, než nástroj **arc2warc** vloží do nového **warc** archivu soubor z původního archivu, provede se analýza daného souboru pomocí nástroje **JHOVE2**.

V praxi bude tato varianta mého programu umožňovat provedení rozhodování o tom, zda daný soubor přidat do nového **warc** archivu, nebo ho vyloučit, nebo s ním umožní provádět další operace. Výstup migrace tak tvoří nový **warc** archiv a jednotlivé analýzy všech souborů obsažených v archivu.

Úprava **JHOVE2**

Postupoval jsem podobně jako v případě první úpravy. Moje nová třída je spuštěna přímo z programu `arc2warc.py`. Poté co inicializuje nástroj **JHOVE2** předává mu pomocí metody `runJHOVE2Loop` jednotlivé soubory k testování. Mnou implementovaná třída tedy opět umožňuje testování více souborů, přičemž není nutné spouštět **JHOVE2** vícekrát.

Ukázku této třídy je možno najít v příloze AU a na s. 68.

Úprava **WARCTOOLS** / hanzo

Opět jsem při implementaci postupoval podobně jako v první variantě implementace. Rozdíl spočívá pouze v tom, že volám nástroj **JHOVE2** z těla skriptu **arc2warc** předtím, než je provedeno zařazení souboru do nového archivu.

Upravený program pod názvem **arc2warc_loop_jhove2.py** nabízím v příloze AV na s. 69, kde jsou i moje komentáře k úpravám zdrojového kódu.

4.7 Výstupy z analýzy obsahu převáděných archivů

Své programy **arc2warc_jhove2.py** jsem otestoval při převodu několika souborů **arc.gz**, které jsem pomocí nástroje **Heritrix** sám sklídl.

4.7.1 Úprava pro testování celého archivu

V příloze AP na s. 66 nabízím **warc** soubor, který vznikl převodem testovacího **arc.gz** archivu z přílohy E na s. 56. Příloha AQ na s. 66 obsahuje výstup z nástroje **JHOVE2** pro tuto testovací migraci.

Jak se dalo předem očekávat migrace spojená s testováním obsahu archivu je časově velmi náročná. Při testování standardních 100 MB souborů **arc.gz** se čas migrace dosahoval téměř dvou minut, přičemž převod neupraveným nástrojem – bez použití programu **JHOVE2** – trvá do 25 sekund²³.

Hlavním problémem je zde tedy časová náročnost programu **JHOVE2**. Rovněž manipulace s analýzou bude velmi náročná, jelikož výstupní soubor z analýzy dosahuje velikosti 42 MB. Velikost výstupního souboru i čas operace je samozřejmě přímo úměrný počtu souborů obsažených v archivu.

23. Musím zdůraznit, že jsem testování prováděl na svém osobním počítači. Reálná čísla při použití nástroje na strojích WebArchivu by byla jistě rozdílná. Důležitý je zde pouze poměr času s užitím nástroje **JHOVE2** a bez něj.

4.7.2 Úprava pro krokové testování každého souboru v archivu

Pro druhou variantu nástroje trvá převod včetně analýzy cca necelé dvě minuty.

4.7.3 Závěr

Ke zefektivnění nástroje by se pravděpodobně dalo dojít tak, že by se v rámci nástroje JHOVE2 implementovala třída, která by umožnila přímou charakterizaci souborů, bez nutnosti vytváření dočasných souborů na disku. Taková změna však není vzhledem k rozsahu nástroj JHOVE2 jednoduchá. V současné implementaci funguje nástroj tak, že i když dostane na vstup `bytestream`, vytvoří z něj dočasný soubor. Nástroj JHOVE2 je vyvíjen týmem lidí, který měl zřejmě důvod takouto užitečnou funkcionalitu neimplementovat.

4.8 Analýza havárií při migraci archivu

Jak jsem zjistil, nástroje WARCTOOLS / hanzo i WARCTOOLS / kpk09 havarují při převodu některých archivů. Mým cílem bylo zjistit, co přesně působí havárii. Pro tento účel jsem implementoval jednoduchou variantu migračního nástroje, kterou nabízím v příloze AR na s. 67.

Nástroj se pokusí o převod zadaného `arc.gz` souboru, přičemž do souboru s názvem `arc2warc_debug.log` uloží informace o převodu. Pokud převod havaruje, dá se v logovacím souboru dohledat, který záznam byl před havárií naposledy úspěšně převeden. Podle toho pak lze jednoduše v indexu archivu dohledat, na kterém záznamu migrace havarovala.

V příloze AS na s. 67 je k dohledání řádek z CDX indexu, který odpovídá souboru, na kterém se převod zastavil. Zde jde o `text/html` soubor, ale v jiném testovaném archivu se zastavil na `image/jpeg` souboru – viz příloha AT na s. 67.

Kapitola 5

Závěr

Napiš, že výstupy použiješ jako zprávu pro Národní knihovnu.
blabla

Literatura

- [1] Co je WebArchiv?. WEBARCHIV. *WebArchiv* [online]. 2012 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://www.webarchiv.cz>.
- [2] Charakteristika Webarchivu. WEBARCHIV. *Webarchiv* [online]. 2012 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://www.webarchiv.cz/wainfo/>.
- [3] Dokumenty. WEBARCHIV. *Webarchiv* [online]. 2012 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://www.webarchiv.cz/dokumenty>.
- [4] CELBOVÁ, Ludmila. *Registrace, ochrana a zpřístupnění domácích elektronických zdrojů v síti Internet*. 2000. Dostupné z: <http://www.webarchiv.cz/files/dokumenty/zpravy/zprava2000.pdf>.
- [5] CELBOVÁ, Ludmila. *Registrace, ochrana a zpřístupnění domácích elektronických zdrojů v síti Internet*. 2002. Dostupné z: <http://www.webarchiv.cz/files/dokumenty/zpravy/zprava2001/zprava2001.pdf>.
- [6] CELBOVÁ, Ludmila. *WebArchiv – vytvoření podmínek pro zpřístupnění českých webových zdrojů: knihovnické, legislativní a technické aspekty*. 2003. Dostupné z: <http://www.webarchiv.cz/files/dokumenty/zpravy/zprava2002.pdf>.
- [7] STOKLASOVÁ, Bohdana. *Budování vzájemně kompatibilních informačních systémů pro přístup k heterogením informačním zdrojům a jejich zastřešení prostřednictvím Jednotné informační brány*. 2004. Dostupné z: <http://webarchiv.cz/files/dokumenty/zpravy/Zamer2004Zpravatextrev.doc>.

- [8] STOKLASOVÁ, Bohdana. *Budování vzájemně kompatibilních informačních systémů pro přístup k heterogením informačním zdrojům a jejich zastřešení prostřednictvím Jednotné informační brány*. 2005. Dostupné z: <http://webarchiv.cz/files/dokumenty/zpravy/Zamer2005Zpravatext.doc>.
- [9] CELBOVÁ, Ludmila. *Ochrana a trvalé zpřístupnění webových zdrojů jako součásti národního kulturního dědictví*. 2006. Dostupné z: <http://webarchiv.cz/files/dokumenty/zpravy/zprava-VaV-2006-final.rtf>.
- [10] VLČEK, Ivan. *Rozpoznání a archivace českého webu mimo národní doménu*. Brno, 2008. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/172585/fi_b. Bakalářské práce. Masarykova univerzita.
- [11] WEBARCHIV. *Zpráva WebArchiv – obnova dat – 2007*. Brno, 2007. Dostupné z: <https://docs.google.com/Doc?docid=0AbRV47jJIQggZG5qOHJtZF8yNmRjanM1dg&hl=cs>.
- [12] CELBOVÁ, Ludmila. *Ochrana a trvalé zpřístupnění webových zdrojů jako součásti národního kulturního dědictví*. 2007. Dostupné z: <http://webarchiv.cz/files/dokumenty/zpravy/zprava2007.pdf>.
- [13] COUFAL, Libor. *Ochrana a trvalé zpřístupnění webových zdrojů jako součásti národního kulturního dědictví*. 2008. Dostupné z: <http://www.webarchiv.cz/files/dokumenty/zpravy/zprava2008.pdf>.
- [14] WEBARCHIV. *Zpráva WebArchiv – VISK – 2009*. Brno, 2009. Dostupné z: <https://docs.google.com/Doc?docid=0AbRV47jJIQggZG5qOHJtZF80NngybjZ3aGY&hl=cs>.
- [15] WEBARCHIV. *Zpráva WebArchiv – Věda a výzkum – 2010*. Brno, 2010. Dostupné z:

<https://docs.google.com/Doc?docid=0AbRV47jJIQggZG5qOHJtZF8x0GZ4YzNoamRy&hl=cs>.

- [16] WEBARCHIV. *Zpráva WebArchiv – VISK – 2010*. Brno, 2010. Dostupné z: <https://docs.google.com/Doc?docid=0AbRV47jJIQggZG5qOHJtZF8xN2Q2cnpxcMzm&hl=cs>.
- [17] Celoplošné sklizně. WEBARCHIV. *Webarchiv* [online]. 2012 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://www.webarchiv.cz/celoplosne-sklizne>.
- [18] CC info. WEBARCHIV. *Webarchiv* [online]. 2012 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://www.webarchiv.cz/ccinfo>.
- [19] GRUBER, Lukáš. *Licence Creative Commons a perspektiva jejich zavedení do českého prostředí*. Ikaros [online]. 2008, roč. 12, č. 3 [cit. 21.03.2012]. Dostupný z: <http://www.ikaros.cz/node/4612>. URN-NBN: cz-ik4612. ISSN 1212-5075.
- [20] JANSÁ, Petr. *Právní aspekty implementace projektu „Creative Commons“ v České republice*. Praha, 2008. Dostupné z: http://www.creativecommons.cz/wp-content/uploads/dp_petr_jansa_komplet_xmp.pdf. Diplomová práce. Univerzita Karlova.
- [21] Partneři projektu. WEBARCHIV. *Webarchiv* [online]. 2012 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://www.webarchiv.cz/partneri-projektu>.
- [22] Pro vydavatele. WEBARCHIV. *Webarchiv* [online]. 2012 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://www.webarchiv.cz/vydavatele>.
- [23] Partneři. WEBARCHIV. *Webarchiv* [online]. 2012 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://www.webarchiv.cz/partneri>.
- [24] Doporučit zdroj. WEBARCHIV. *Webarchiv* [online]. 21.3.2012 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://www.webarchiv.cz/formular-url>.

-
- [25] Kritéria. WEBARCHIV. *Webarchiv* [online]. 2012 [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://www.webarchiv.cz/kriteria>.
- [26] BROKEŠ, Adam. *Systém pro správu procesu archivace webových informačních zdrojů*. Brno, 2009. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/173018/fi_b. Bakalářské práce. Masarykova univerzita.
- [27] KUSALÍK, Filip. *Identifikace a omezení přístupu k „nevhodným“ stránkám ve webovém archivu*. Brno, 2009. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/173018/fi_b. Bakalářské práce. Masarykova univerzita.
- [28] BELLA, Martin. *Implementace OAI-PMH pro český WebArchiv*. Brno, 2008. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/98989/fi_b. Bakalářské práce. Masarykova univerzita.
- [29] MATĚJKA, Lukáš. *Zpřístupnění archivu českého webu*. Brno, 2006. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/49968/fi_m. Diplomová práce. Masarykova univerzita.
- [30] Arc File Format Reference. INTERNET ARCHIVE. *Internet Archive* [online]. [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <http://www.archive.org/web/researcher/ArcFileFormat.php>.
- [31] ARC to WARC (to ARC). IA Webteam Confluence. *IA Webteam Confluence* [online]. [cit. 2012-03-21]. Dostupné z: <https://webarchive.jira.com/wiki/display/Heritrix/ARC+to+WARC+%28to+ARC%29>.
- [32] ISO/DIS 28500. Information and documentation – The WARC File Format. *Information and documentation – The WARC File Format* [online]. New Zealand: ISO, 2008. [cit. 2012-04-14]. Dostupné z: http://archive-access.sourceforge.net/warc/WARC_ISO_28500_final_draft%20v018%20Zentveld%20080618.doc.
- [33] PROKOP, Martin. *Mailová korespondence s pracovníky British Library*. 2012.

- [34] THE REGENTS OF THE UNIVERSITY OF CALIFORNIA, Ithaka Harbors, Inc., and The Board of Trustees of Leland Stanford Junior University. *Next-Generation Characterization: An Update on the JHOVE2 Project*. The Regents of the University of California, Ithaka Harbors, Inc., and The Board of Trustees of Leland Stanford Junior University., 2011. [cit. 2012-04-14] Dostupné z: http://bitbucket.org/jhove2/main/wiki/documents/JHOVE2-Users-Guide_20110222.pdf.
- [35] Hanzo / warc-tools / overview. BITBUCKET. *Bit-Bucket* [online]. 2012 [cit. 2012-04-14]. Dostupné z: <http://code.hanzoarchives.com/warc-tools/overview>.
- [36] Kpk09 / warc-tools / overview. BITBUCKET. *Bit-Bucket* [online]. 2012 [cit. 2012-04-14]. Dostupné z: <https://bitbucket.org/kpk09/warc-tools/overview>.

Kapitola 6

Přílohy

A. Gramatika arc souboru

```
arc_file == <<version_block>><<rest_of_arc_file>>
version_block == See definition below
rest_of_arc_file == <<doc>>|<<doc>><<rest_of_arc_file>>
doc == <<nl>><<URL-record>><<nl>><<network_doc>>
URL-record == See definition below
network_doc == whatever the protocol returned
nl == Unix-newline-delimiter
sp ==
    (ascii space) comma is inappropriate because it can be
    in an URL.
```

B. Arc version block verze 2

Vysvětlivky

```
version-number == integer in ascii
reserved == string with no white space
origin-code ==
    Name of gathering organization with no white space
URL-record-definition == names of fields in URL records
```

Příklad

```
version-2-block == filedesc://<<path>><<sp>><<ip.address>>
<<sp>><<date>><<sp>>text/plain<<sp>>200<<sp>>
-<<sp>>-<<sp>>0<<sp>><<filename>><<sp>><<length>><<nl>>
2<<sp>><<reserved>><<sp>><<origin-code>><<nl>>
```

```
URL<<sp>>IP-address<<sp>>Archive-date<<sp>>Content-type
<<sp>>Result-code<<sp>>Checksum
<<sp>>Location<<sp>>Offset<<sp>>Filename
<<sp>>Archive-length<<nl>> <<nl>>
```

C. Arc url record verze 2

Vysvětlivky

```
url == ascii URL string (e.g., "http://www.alex.com:80/")
ip_address == dotted-quad (eg 192.216.46.98 or 0.0.0.0)
archive-date == date archived
content-type == "no-type"|MIME type of
    data (e.g., "text/html")
length == ascii representation of size of
    network doc in bytes
date == YYYYMMDDhhmmss (Greenwich Mean Time)
result-code == result code or response
    code, (e.g. 200 or 302)
checksum == ascii representation of a checksum of the data.
    The specifics of the checksum are implementation specific.
location == "-"|url of re-direct
offset == offset in bytes from beginning of file
    to beginning of URL-record
filename == name of arc file
```

Příklad

```
URL-record-v2 == <<url>><<sp>>
<<ip-address>><<sp>>
<<archive-date>><<sp>>
<<content-type>><<sp>>
<<result-code>><<sp>>
<<checksum>><<sp>>
<<location>><<sp>>
<<offset>><<sp>>
<<filename>><<sp>>
<<length>><<nl>>
```

D. Příklad arc souboru verze 2

```
filedesc://IA-001102.arc 0.0.0.0 19960923142103
  text/plain 200 - - 0
IA-001102.arc 122
2 0 Alexa Internet

URL IP-address Archive-date Content-type Result-code
Checksum Location Offset Filename Archive-length
http://www.dryswamp.edu:80/index.html 127.10.100.2
  19961104142103 text/html 200
  fac069150613fe55599cc7fa88aa089d - 209 IA-001102.arc 202
HTTP/1.0 200 Document follows
Date: Mon, 04 Nov 1996 14:21:06 GMT
Server: NCSA/1.4.1
Content-type:
  text/html Last-modified: Sat,10 Aug 1996 22:33:11 GMT
Content-length: 30
<<HTML>>
Hello World!!!
<</HTML>>
```

E. Arc soubor vytvořený pomocí crawleru Heritrix

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem IAH-20110905093545-00000-kovar-laptop-8090.arc.gz.

F. Výstup z programu JH0VE pro přiložený arc soubor

Výstup pro soubor dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem IAH-20110905093545-00000-kovar-laptop-8090.arc.gz.

Příklad

```
Jhove (Rel. 1.6, 2011-01-04)
Date: 2011-09-05 15:14:13 CEST
```

RepresentationInformation:
./IAH-20110905093545-00000-kovar-laptop-8090.arc.gz
ReportingModule: BYTESTREAM, Rel. 1.3 (2007-04-10)
LastModified: 2011-09-05 12:40:13 CEST
Size: 74389018
Format: bytestream
Status: Well-Formed and valid
MIMEtype: application/octet-stream

G. Výstup z programu JHOVE2 pro přiložený arc soubor

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem IAH-20110905093545-00000-kovar-laptop-8090.arc.gz_jhove2output.xml.

H. Ukázka CDX indexu pro arc soubor

Celý CDX soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem index.cdx.

Příklad

```
127.0.0.1/amk_new/  
20110905093547  
http://127.0.0.1/amk_new/  
text/html  
200  
05DWG2NMAMAAW7JSGZE3BQ64J7VWCY03 - -  
1056 IAH-20110905093545-00000-kovar-laptop-8090.arc.gz
```

I. Warc -- metadata record

```
WARC/0.18  
WARC-Type: metadata  
WARC-Target-URI: http://www.archive.org/images/logoc.jpg  
WARC-Date: 2006-09-19T17:20:24Z
```

WARC-Record-ID:
 <<urn:uuid:16da6da0-bcdc-49c3-927e-57494593b943>>
WARC-Concurrent-To:
 <<urn:uuid:92283950-ef2f-4d72-b224-f54c6ec90bb0>>
Content-Type: application/warc-fields
WARC-Block-Digest: sha1:UZY6ND6CCHXETFVJD2MSS7ZENMWF7KQ2
Content-Length: 59

via: http://www.archive.org/
hopsFromSeed: E
fetchTimeMs: 565

J. Warc -- request record

WARC/0.18
WARC-Type: request
WARC-Target-URI: http://www.archive.org/images/logoc.jpg
WARC-Warcinfo-ID:
 <<urn:uuid:d7ae5c10-e6b3-4d27-967d-34780c58ba39>>
WARC-Date: 2006-09-19T17:20:24Z
Content-Length: 236
WARC-Record-ID:
 <<urn:uuid:4885803b-eebd-4b27-a090-144450c11594>>
Content-Type: application/http;msgtype=request
WARC-Concurrent-To:
 <<urn:uuid:92283950-ef2f-4d72-b224-f54c6ec90bb0>>
GET /images/logoc.jpg HTTP/1.0
User-Agent: Mozilla/5.0 (compatible; heritrix/1.10.0)
From: stack@example.org
Connection: close
Referer: http://www.archive.org/
Host: www.archive.org
Cookie: PHPSESSID=009d7bb11022f80605aa87e18224d824

K. Warc -- warcinfo record

```
WARC/0.18
WARC-Type: warcinfo WARC-Date: 2006-09-19T17:20:14Z
WARC-Record-ID:
    <<urn:uuid:d7ae5c10-e6b3-4d27-967d-34780c58ba39>>
Content-Type: application/warc-fields
Content-Length: 381
software: Heritrix 1.12.0 http://crawler.archive.org
hostname: crawling017.archive.org
ip: 207.241.227.234
isPartOf: testcrawl-20050708
description: testcrawl with WARC output
operator: IA_Admin
http-header-user-agent:
    Mozilla/5.0
    (compatible; heritrix/1.4.0 +http://crawler.archive.org)
format: WARC file version 0.18
conformsTo:
    http://www.archive.org/documents/WarcFileFormat-0.18.html
```

**L. Warc soubor vytvořený z přiloženého arc
souboru pomocí nástroje WARC-TOOLS**

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem WARCTOOLS_IAH-20110905093545-00000-kovar-laptop-8090.warc.gz.

**M. Warc soubor vytvořený z přiloženého arc
souboru pomocí nástroje WARC-TOOLS / hanzo**

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem HANZO_IAH-20110905093545-00000-kovar-laptop-8090.warc.gz.

N. Warc soubor vytvořený z přiloženého arc souboru pomocí nástroje WARC-TOOLS / kpk09

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem `KPK09_IAH-20110905093545-00000-kovar-laptop-8090.warc.gz`.

O. Výstup z programu JH0VE2 pro přiložený warc soubor

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem `WARCTOOLS_IAH-20110905093545-00000-kovar-laptop-8090.warc.gz_jhove2output.xml`.

P. Popis standardu WARC

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem `WARC_Guidelines_v1.pdf`.

Q. Mailová korespondence s pracovníky British library

Soubory jsou dostupné jako elektronická příloha bakalářské práce. Pod názvem `british_library_mail1` jsou informace, které dostal Ing. Libor Coufal. Pod názvem `british_library_mail2` jsou informace, které psali přímo mě. Pod názvem `british_library_mail3` jsou informace, které jsem od pracovníků požadoval ohledně deduplikace souborů.

R. WARCTOOLS -- Functional Requirements Specification v8

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem `warc-tools_phase_III_frs_v8.pdf`.

S. WARCTOOLS -- Functional Requirements Specification

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem `warc_tools_frs.pdf`.

T. WARCTOOLS -- Non-Functional Requirements

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem `warc_tools_nfr.pdf`.

U. WARCTOOLS -- Software Requirements Specification

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem `warc_tools_srs.pdf`.

V. WARCTOOLS – výstup z nástroje warcdump pro warc soubor

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem `WARCTOOLS_IAH-20110905093545-00000-kovar-laptop-8090.warc.gz_warcdump`.

W. WARCTOOLS / hanzo – README soubor

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem `warctools_hanzo_README`.

X. WARCTOOLS / hanzo – výstup z nástroje warcdump pro warc soubor

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem `HANZO_IAH-20110905093545-00000-kovar-laptop-8090.warc.gz_warcdump`.

Y. WARCTOOLS / hanzo – výstup z programu JHOVE2 pro přiložený warc soubor

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem HANZO_IAH-20110905093545-00000-kovar-laptop-8090.warc.gz_jhove2output.xml.

Z. WARCTOOLS / kpk09 – README soubor

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem warctools_kpk09_README.

AA. WARCTOOLS / kpk09 – výstup z nástroje warcdump pro warc soubor

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem KPK09_IAH-20110905093545-00000-kovar-laptop-8090.warc.gz_warcdump.

AB. WARCTOOLS / kpk09 – výstup z programu JHOVE2 pro přiložený warc soubor

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem KPK09_IAH-20110905093545-00000-kovar-laptop-8090.warc.gz_jhove2output.xml.

AC. WARCTOOLS – archiv obsahující nástroj

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem warc-tools.tar.gz.

AD. WARCTOOLS / hanzo – archiv obsahující nástroj

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem warc-tools_hanzo.tar.gz.

AE. WARCTOOLS / kpk09 – archiv obsahující nástroj

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem `warc-tools_kpk09.tar.gz`.

AF. JHOVE2 – uživatelská příručka nástroje

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem `JHOVE2-Users-Guide.20110222.pdf`.

AG. JHOVE2 – informace o aktualizace nástroje

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem `NDIIPP-2010-JHOVE2.pdf`.

AH. JHOVE2 – archiv obsahující nástroj

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem `jhove2-2.0.0.tar.gz`.

AI. Jpype – archiv obsahující nástroj

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem `JPyype-0.5.4.2.zip`.

AJ. Warc – ISO specifikace

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem `WARC_ISO_28500_final_draft_v018_Zentveld_08061.doc`. Soubor je také dostupný online na adrese <http://archive-access.sourceforge.net/warc>.

AK. JHOVE2 – vlastní implementace nástroje – varianta pro testování celého archivu

Celý soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem `RunFromARC2WARC.java`. V rámci projektu nástroje JHOVE2 musí být součástí package `org.jhove2.app`. Zde ukazuji pouze metodu třídy (`runJHOVE2`), která obstarává spuštění JHOVE2.

```
/**
 * Metoda dostane na vstup seznam souborů, které
 *   předá ke zpracování
 * aplikaci JHOVE2 a nakonec na vypíše do zadaného souboru
 *   výstup z JHOVE2.
 * @param contents Pole cest k souborům
 * @param path Cesta k souboru, do kterého se mají
 *   vypsát informace
 * @throws IOException
 * @throws JHOVE2Exception
 */
public void runJHOVE2(String contents[], String path) throws
IOException, JHOVE2Exception
{
    OutputStream output = new FileOutputStream("/dev/null");
    PrintStream nullOut = new PrintStream(output);
    System.setErr(nullOut);
    System.setOut(nullOut);
    String[] data = {"-o", path, "-d", "XML"};
    String[] seznam = arrayMerge(data, contents);

    JHOVE2CommandLine.main(seznam);
}
```

AL. WARCTOOLS / hanzo – vlastní implementace nástroje – varianta pro testování celého archivu

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem `arc2warc-jhove2.py`. Aby správně fungoval, je potřeba mít nainstalován nástroj Jpype (příloha AI na s. 63) a umístit soubor do

kořenové složky WARCTOOLS / hanzo (příloha AD na s. 62).

AM. Warc – gramatika

```
Warc-file = 1*warc-record
warc-record = header CRLF
block CRLF CRLF
header =version warc-fields
version ="WARC/0.18" CRLF
warc-fields =*named- field CRLF
block = * OCTET
```

AN. Warc – seznam definovaných polí

WARC-Type, WARC-Record-ID, WARC-Date, Content-Length,
Content-Type, WARC-Concurrent-To, WARC-Block-Digest,
WARC-Payload-Digest, WARC-IP-Address, WARC-Refers-To,
WARC-Target-URI, WARC-Truncated, WARC-Warcinfo-ID,
WARC-Filename, WARC-Profile, WARC-Identified-Payload-Type,
WARC-Segment-Origin-ID, WARC-Segment-Number,
WARC-Segment-Total-Length

AO. Warc -- Continuation record

První warc záznam

```
WARC/0.18
WARC-Type: response
WARC-Target-URI: http://www.archive.org/images/logoc.jpg
WARC-Date: 2006-09-19T17:20:24Z
WARC-Block-Digest: sha1:2ASS7ZUZY6ND6CCHXETFVJDENAWF7KQ2
WARC-Payload-Digest: sha1:CCHXETFVJD2MUZY6ND6SS7ZENMWF7KQ2
WARC-IP-Address: 207.241.233.58
WARC-Record-ID:
    <<urn:uuid:39509228-ae2f-11b2-763a-aa4c6ec90bb0>>
WARC-Segment-Number: 1
Content-Type: application/http;msgtype=response
```

Content-Length: 1600
HTTP/1.1 200 OK
Date: Tue, 19 Sep 2006 17:18:40 GMT
Server: Apache/2.0.54 (Ubuntu)
Last-Modified: Mon, 16 Jun 2003 22:28:51 GMT
ETag: "3e45-67e-2ed02ec0"
Accept-Ranges: bytes
Content-Length: 1662
Connection: close
Content-Type: image/jpeg

Navazující záznam

WARC/0.18
WARC-Type: continuation
WARC-Target-URI: <http://www.archive.org/images/logoc.jpg>
WARC-Date: 2006-09-19T17:20:24Z
WARC-Block-Digest: sha1:T7HXETFVA92MSS7ZENMFZY6ND6WF7KB7
WARC-Record-ID:
 <<urn:uuid:70653950-a77f-b212-e434-7a7c6ec909ef>>
WARC-Segment-Origin-ID:
 <<urn:uuid:39509228-ae2f-11b2-763a-aa4c6ec90bb0>>
WARC-Segment-Number: 2
WARC-Segment-Total-Length: 1902
WARC-Identified-Payload-Type: image/jpeg
Content-Length: 302
<<last 302 bytes of image/jpeg binary data here>>

AP. Warc soubor vytvořený z přiloženého arc souboru pomocí mnou upraveného nástroje WARC-TOOLS / HANZO

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem HANZO_IAH-20110905093545-00000-kovar-laptop-8090_sjhove.warc.gz.

AQ. Soubor obsahující analýzu obsahu migrovaného archivu. Pro vytvoření jsem použil mnou upravený nástroj WARC-TOOLS / HANZO.

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem HANZO_IAH-20110905093545-00000-kovar-laptop-8090_sjhove.warc.gz_jhove2output.xml.

AR. WARCTOOLS / HANZO – úprava arc2warc.py pro testování havárií při migraci archivu

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem arc2warc_debug.py.

AS. Testování havárií při migraci archivu – řádek z CDX indexu pro soubor na kterém migrace havarovala

```
polednik.cz/2012/04/program-letosniho-poledniku/  
effect.appear('slideshow 20120415010101  
http://polednik.cz/2012/04/program-letosniho-poledniku/  
Effect.Appear('slideshow  
text/html 404 CV66JQAPDHM7FAJAG5JTEJ3XLEJV6EQ7 - -  
605148 IAH-20120415005926-00000-kovar-laptop.arc.gz
```

AT. Testování havárií při migraci archivu – řádek z CDX indexu pro soubor na kterém migrace havarovala

```
zvelebil.cz/logo/kont02.jpg 20060826121815  
http://www.zvelebil.cz/logo/kont02.jpg image/jpeg 200  
UU4T6EI35P2XRJZET4WWGCZWRCNPDXA - - 14273602  
IAH-20060826121552-00002-har.arc.gz
```

AU. JHOVE2 – vlastní implementace nástroje – varianta pro krokové testování každého souboru v archivu

Celý soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem `RunFromARC2WARCLoop.java`. V rámci projektu nástroje JHOVE2 musí být součástí package `org.jhove2.app`. Zde ukazuji pouze metodu třídy (`runJHOVE2Loop`), která obstarává předávání jednotlivých souborů k testování.

```
/**
 * Metoda dá JHOVE2 na vstup cestu k souboru a cestu kam má
 * uložit výstup z analýzy.
 * @param sourcePath Cesta k vstupnímu souboru
 * @param outputPath Cesta kam se má uložit analýza
 * @throws JHOVE2Exception
 * @throws IOException
 */
public void runJHOVE2Loop(String sourcePath,
    String outputPath) throws JHOVE2Exception, IOException
{
    // vytvoreni source z vstupního souboru
    Source source = (FileSource) jhove2.getSourceFactory().
        getSource(jhove2, sourcePath);
    //charakterizace
    jhove2 = (JHOVE2) jhove2.getModuleAccessor().
        startTimerInfo(jhove2);
    Input input = source.getInput(jhove2);
    try {
        source = jhove2.characterize(source, input);
    } finally {
        if (input != null) {
            input.close();
        }
    }
    jhove2 = (JHOVE2) jhove2.getModuleAccessor().
        endTimerInfo(jhove2);
    //vystup výstup
}
```

```
    displayer.display(source, outputPath);  
}
```

AV. WARCTOOLS / hanzo – vlastní implementace nástroje – varianta pro krokové testování každého souboru v archivu

Soubor je dostupný jako elektronická příloha bakalářské práce pod názvem `arc2warc_loop_jhove2.py`. Aby správně fungoval, je potřeba mít nainstalován nástroj Jpype (příloha AI na s. 63) a umístit soubor do kořenové složky WARCTOOLS / hanzo (příloha AD na s. 62).